

Bruxelles, 13 decembrie 2022
(OR. en)

16000/22

CULT 131	GENDER 204
SUSTDEV 218	ELARG 109
DEVGEN 235	IND 556
RELEX 1731	MI 936
AUDIO 138	RECH 660
EDUC 423	DIGIT 240
SOC 690	ENV 1302
EMPL 469	CLIMA 674
JAI 1674	AGRI 713
JUSTCIV 169	POLMIL 310
JEUN 187	PROCIV 154
CONSOM 337	COPS 612

NOTĂ DE ÎNȘOȚIRE

Sursă:	Secretara Generală a Comisiei Europene, sub semnătura dnei Martine DEPREZ, Directoare
Data primirii:	9 decembrie 2022
Destinatar:	Dna Thérèse BLANCHET, Secretară Generală a Consiliului Uniunii Europene
Nr. doc. Csie:	COM(2022) 709 final
Subiect:	RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR privind dimensiunea culturală a dezvoltării durabile în cadrul acțiunilor UE

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor documentul COM(2022) 709 final.

Anexă: COM(2022) 709 final

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 9.12.2022
COM(2022) 709 final

**RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

privind dimensiunea culturală a dezvoltării durabile în cadrul acțiunilor UE

Cuprins

1. Contextul.....	1
2. Consolidarea interacțiunii dintre politicile culturale și dezvoltarea durabilă.....	2
3. Cultura și obiectivele de dezvoltare durabilă în cadrul politicilor și programelor UE.....	4
A. Politica culturală	4
B. Politică regională și urbană	10
C. Afaceri interne și securitate internă.....	13
D. Ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și incluziune	13
E. Justiție, drepturile consumatorilor și egalitatea de gen.....	15
F. Noul Bauhaus european și dimensiunea sa orizontală pentru o durabilitate bazată pe cultură.....	16
G. Parteneriatele internaționale și politica de dezvoltare ale UE.....	17
H. Politica de vecinătate și de extindere	19
I. Educație și politici pentru tineret.....	20
J. Piața unică și politicile industriale.....	22
K. Cercetarea și inovarea	23
L. Economie digitală și societate digitală	25
M. Acțiuni climatice și politica de mediu	26
N. Politica agricolă.....	29
O. Politicile privind industria apărării și spațiul	30
P. Mecanismul de protecție civilă al Uniunii.....	31
4. Concluzii: calea de urmat.....	32

1. CONTEXTUL

Obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) sunt interconectate cu mai multe domenii de politică. Comisia Europeană își asumă pe deplin angajamentul de a obține rezultate cu privire la toate dimensiunile diferite ale dezvoltării durabile¹. În ceea ce privește rolul culturii, Comisia a subliniat dimensiunea culturală a dezvoltării durabile în cadrul noii agende europene pentru cultură din 2018² și s-a angajat să o utilizeze pentru a contribui la punerea în aplicare a Agendei 2030 a ONU pentru dezvoltare durabilă³.

În Rezoluția sa din decembrie 2019 privind dimensiunea culturală a dezvoltării durabile⁴, Consiliul a confirmat angajamentul statelor membre față de durabilitate, precum și față de punerea în aplicare deplină și rapidă a Agendei 2030 a ONU. Planul de lucru al Consiliului în domeniul culturii (2019-2022)⁵ a fost

¹ Document de lucru al serviciilor Comisiei (2020), *Realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU – O abordare cuprinzătoare*.

² [COM/2018/267 final](#).

³ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>

⁴ JO C 410, 6.12.2019.

⁵ [Concluziile Consiliului de modificare a Planului de lucru în domeniul culturii \(2019-2022\)](#).

ulterior modificat în mai 2020 pentru a include „cultura ca motor al dezvoltării durabile” ca prioritate suplimentară. În cadrul acestei priorități, planul de lucru prevede două acțiuni corespunzătoare: (i) un grup în cadrul metodei deschise de coordonare (MDC) de experți ai statelor membre privind dimensiunea culturală a dezvoltării durabile, înființat în 2021, care și-a prezentat raportul în septembrie 2022⁶ și (ii) o invitație adresată Comisiei de a prezenta un plan de acțiune privind dimensiunea culturală a dezvoltării durabile.

Prezentul raport reprezintă răspunsul Comisiei la această invitație. Raportul pledează pentru o **abordare politică a UE privind dimensiunea culturală a dezvoltării durabile, care să se bazeze pe o legătură mai puternică și mai coerentă între politicile culturale și punerea în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă în cadrul inițiativelor, programelor și acțiunilor UE și în diferite sectoare.**

Raportul oferă o imagine de ansamblu a politicilor și programelor UE care consolidează interacțiunea dintre cultură și dezvoltarea durabilă și identifică acțiunile întreprinse sau planificate de către Comisie în vederea propulsării culturii ca motor sau factor favorizant al Agendei 2030 a ONU. De asemenea, raportul cuprinde inițiative transversale strategice, cum ar fi misiunea „Orașe inteligente și neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei” din cadrul programului Orizont Europa⁷ sau noul Bauhaus european⁸, care acoperă mai multe domenii de politică și programe.

Există o cerere tot mai mare pentru recunoașterea deplină și efectivă a culturii ca sector-cheie care contribuie la realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă și la redresarea durabilă a Europei după criza provocată de pandemia de COVID-19. Procesul paralel al grupului MDC, marcat de o strânsă cooperare cu UNESCO și cu actori internaționali⁹, a confirmat necesitatea unei colaborări mai eficiente între autoritățile și sistemele naționale, cele ale UE și cele ale ONU.

De asemenea, dezbaterile și rezultatele MONDIACULT 2022¹⁰ – conferința UNESCO privind politicile culturale și dezvoltarea durabilă, desfășurată în Mexic în perioada 28-30 septembrie 2022 – au constituit o sursă de inspirație și au oferit informații pentru discuțiile cu privire la viitorul obiectivelor de dezvoltare durabilă și au impulsivat și mai mult procesul de reflecție asupra unui rol mai important al culturii în cadrul strategiilor de dezvoltare durabilă. Prezentul raport contribuie la acest proces de reflecție și se bazează pe ambițiile formulate în Declarația pentru cultură a conferinței.

2. CONSOLIDAREA INTERACȚIUNII DINTRE POLITICILE CULTURALE ȘI DEZVOLTAREA DURABILĂ

Cele mai importante acțiuni strategice ale UE pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă includ o dimensiune culturală intrinsecă, în pofida absenței unei trimeri specifice la cultură. De exemplu, **principalele politici și strategii ale UE profund transformatoare, cum ar fi Pactul verde european, și abordarea globală menită să pregătească Europa pentru era digitală, prezentată în graficul de mai jos, se bazează pe o contribuție puternică din partea sectoarelor culturale și creative (SCC) și pe**

⁶ Raportul MDC intitulat *Stormy times: Nature and humans – cultural courage for change (Vremuri tulburi: natura și oamenii – curajul cultural pentru schimbare)*: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0380f31c-37c9-11ed-9c68-01aa75ed71a1/language-en>.

⁷ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en.

⁸ Noul Bauhaus european este o inițiativă creativă, participativă și transdisciplinară care conectează [Pactul verde european](https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_en) cu spațiile și experiențele noastre de viață: https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_en.

⁹ Anul 2021 a fost declarat Anul internațional al economiei creative pentru dezvoltare durabilă.

¹⁰ <https://www.unesco.org/en/mondiacult2022>.

diversitatea acestora la nivel local, regional și național. Prezentul raport își propune să facă această înțelegere tangibilă.

În plus, astfel cum se subliniază atât în recomandările grupului MDC privind dimensiunea culturală a dezvoltării durabile, cât și ale grupului MDC privind reziliența patrimoniului cultural la schimbările climatice¹¹, **cultura și politicile culturale ar trebui utilizate într-un mod mai sistematic pentru a aborda aspectele majore actuale legate de schimbările climatice** și obiectivele Pactului verde european. De exemplu, obiectivul de realizare a neutralității climatice al misiunii „Orașe inteligente și neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei” din cadrul programului Orizont Europa promovează implicarea cetățenilor, incluziunea și inovarea socială.

Discuțiile pregătitoare pentru conferința MONDIACULT, organizate în jurul a cinci domenii tematice¹², au contribuit, de asemenea, la pregătirea terenului pentru o mai bună înțelegere a **dimensiunii culturale intrinseci și transversale a dezvoltării durabile și a necesității unei abordări mai strategice a culturii și a dezvoltării durabile pentru viitor**. Declarația finală a conferinței MONDIACULT reiterează acest angajament. În cadrul declarației, au fost solicitate acțiuni suplimentare pentru consolidarea cadrelor de politici publice prin ancorarea culturii într-un mod mai vizibil în strategiile de dezvoltare durabilă de la nivel mondial și în toate dimensiunile ODD de **dezvoltare socială, economică și a mediului**. În același spirit, grupul MDC privind dimensiunea culturală a dezvoltării durabile a analizat aceste trei dimensiuni și promovează cu fermitate tema generală a **restabilirii relației dintre om și natură, valorificând în același timp puterea insuficient utilizată a culturii**¹³.

¹¹ Raportul grupului MCD intitulat *Strengthening cultural heritage resilience for climate change (Consolidarea rezilienței patrimoniului cultural la schimbările climatice)*: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4bfcf605-2741-11ed-8fa0-01aa75ed71a1/language-en>.

¹² Investiții în cultură și creativitate pentru crearea de locuri de muncă și dezvoltarea socioeconomică; promovarea diversității culturale în mediul digital și înregistrarea de progrese în ceea ce privește statutul artiștilor; protejarea și promovarea diversității patrimoniului cultural pentru incluziune socială, dialog și pace; consolidarea sinergiilor dintre cultură și educație pentru dezvoltare și durabilitate centrate pe factorul uman; parteneriate pentru cultură și dezvoltare durabilă la nivel regional și mondial.

¹³ Potrivit Eurostat, valoarea înregistrată a exporturilor și importurilor de bunuri culturale este de aproximativ 1 % din valoarea totală a exporturilor (în afara UE) și a importurilor UE. În termeni absoluți, în 2020, valoarea exporturilor de bunuri culturale în afara UE s-a ridicat la 17,5 miliarde EUR, iar valoarea importurilor de astfel de bunuri în UE s-a ridicat la 16 miliarde EUR. Statisticile UE referitoare la venit și la condițiile de viață (EU-SILC) includ date privind participarea socială și culturală care vor fi disponibile în a doua jumătate a anului 2023. Eurostat a colectat statistici referitoare la sectorul cultural într-o secțiune dedicată pe site-ul său (Prezentare generală – Cultură).

Prezentare generală a abordării Comisiei în ceea ce privește realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă¹⁴

3. CULTURA ȘI OBIECTIVELE DE DEZVOLTARE DURABILĂ ÎN CADRUL POLITICILOR ȘI PROGRAMELOR UE

Dimensiunea culturală a dezvoltării durabile este promovată în cadrul unei serii de politici și de programe ale UE (A-O). Pentru fiecare dintre politicile UE, această secțiune descrie cadrul de politică relevant și principalele priorități, precum și acțiunile sau inițiativele strategice. Scopul este de a sprijini schimbările din societate și de a atenua efectele dublei tranziții verzi și digitale.

A. Politica culturală

Cadrul de politică și principalele priorități

Acțiunile UE în domeniul culturii contribuie în mod direct la toate dimensiunile obiectivelor de dezvoltare durabilă, în conformitate cu orientările strategice ale principalelor documente-cadru:

- **noua agendă europeană pentru cultură;**
- **Cadrul de acțiune european pentru patrimoniul cultural¹⁵;**
- **planurile de lucru multianuale pentru cultură** sau, în ceea ce privește acțiunile externe, Comunicarea comună din 2016 intitulată *Către o strategie a UE pentru relațiile culturale internaționale*¹⁶ și *Concluziile Consiliului din 2019 privind o abordare strategică a UE în ceea ce privește relațiile culturale internaționale și un cadru de acțiune*¹⁷.

¹⁴ Document de lucru al serviciilor Comisiei (2020), *Realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU – O abordare cuprinzătoare*.

¹⁵ Cadrul de acțiune european pentru patrimoniul cultural: <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/5a9c3144-80f1-11e9-9f05-01aa75ed71a1>.

¹⁶ JOIN/2016/029 final: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TEXT/?uri=JOIN%3A2016%3A29%3AFIN>.

¹⁷ JO 2019/C 192/04.

Acțiunile de politică ale UE și cooperarea în acest domeniu se axează pe valorificarea potențialului culturii și al diversității culturale pentru coeziune socială și bunăstare prin:

- promovarea participării culturale, a mobilității artiștilor și a protecției patrimoniului cultural;
- stimularea creării de locuri de muncă și a creșterii economice în sectoarele culturale și creative prin intermediul artelor și al culturii în educație, promovarea competențelor și a inovării în domeniul culturii;
- consolidarea relațiilor culturale internaționale prin cultură pentru a promova dezvoltarea durabilă și pacea.

Necesitatea de a conserva și de a promova valoarea intrinsecă a culturii și a expresiei artistice este, de asemenea, evidențiată în documentele orientative de politică culturală ale UE. Cu toate acestea, cadrul strategic pentru cooperarea și elaborarea politicilor UE în domeniul culturii poate fi consolidat în continuare (după cum s-a subliniat în raportul Comisiei privind Planul de lucru în domeniul culturii pentru perioada 2019-2022)¹⁸, iar dimensiunea culturală a dezvoltării durabile poate fi evidențiată în continuare.

În ceea ce privește finanțarea, **programul „Europa creativă”**¹⁹ 2021-2027, singurul program al UE care vizează sectoarele culturale și creative, sprijină angajamentul UE față de realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU, în special față de dimensiunea lor culturală, în cadrul tuturor celor trei componente ale programului. „Europa creativă” investește în acțiuni care consolidează diversitatea culturală și răspund nevoilor din sectoarele culturale și creative. Atât **ecologizarea, cât și incluziunea sunt priorități orizontale ale întregului program**, iar procesul de reflecție continuă cu privire la ecologizarea în continuare a programului „Europa creativă”. Programul „Europa creativă” contribuie la concretizarea Pactului verde, recompensând proiectele culturale care abordează în mod strategic aspectele legate de durabilitate și de mediu, precum și proiectele din sectoarele culturale și creative.

Componenta culturală a programului acoperă inițiativele din sectoarele culturale și creative, cum ar fi cele care promovează cooperarea transfrontalieră, platformele, rețelele și traduceri literare. Printre acestea se numără mecanisme care să garanteze că sectoarele culturale și creative oferă diversitate, incluziune și egalitate pentru toți și contribuie la acțiunile climatice. Cererile de propuneri din cadrul programului pentru perioada 2021-2027, care sprijină rețelele europene și proiectele de cooperare au inclus ca prioritate specifică **contribuția proiectelor la agenda privind durabilitatea**. Programul anterior (2014-2020) a deschis calea către promovarea practicilor de bază și a celor durabile în cadrul *componentei culturale*²⁰. Acesta a sprijinit un număr mare de proiecte privind egalitatea de gen, durabilitate și digitalizare²¹. Aceste proiecte au contribuit la atenuarea impactului activităților sectoarelor asupra mediului, la promovarea unui mediu urban și rural durabil, la dezvoltarea de noi viziuni pentru viitor și la sensibilizarea publicului. Ele abordează aspecte globale la nivel local sau regional, printre care

¹⁸ [COM/2022/317 final](#).

¹⁹ [Programul „Europa creativă”](#).

²⁰ Există numeroase exemple bune de acțiuni axate pe durabilitate finanțate în cadrul programului „Europa creativă”. De exemplu, rețeaua „Culture Action Europe” a dezvoltat programul „Culture in Sustainable Cities. Learning with Culture 21 Actions” (Cultura în orașe durabile. Învățarea prin acțiuni Cultura 21), în parteneriat cu organizația internațională „Orașe și administrații locale unite”. Acest program urmărește să ofere orașelor oportunități de a participa la un proces de învățare, astfel încât acestea să poată evalua, elabora și pune în aplicare politici culturale care să contribuie la dezvoltarea locală durabilă.

²¹ Pentru mai multe detalii, a se vedea broșura disponibilă la adresa: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/aebc62b7-8fa5-11ec-8c40-01aa75ed71a1/language-en>.

se numără: sănătatea și bunăstarea²², egalitatea de gen²³, modele de producție și de consum (alimente)²⁴, poluarea apelor²⁵, locuințele durabile²⁶, precum și reducerea inegalităților dintre zonele urbane și cele rurale²⁷.

În cadrul *componentei culturale* a programului actual, a fost adăugată o nouă abordare sectorială pentru a **consolida durabilitatea unor sectoare specifice** (patrimoniul cultural, arhitectura, muzica, sectorul cărților, designul, moda și turismul cultural) și pentru a le sprijini, printre altele, să devină mai verzi, mai reziliente și mai favorabile incluziunii. Această componentă sprijină, de asemenea, inițiativa „**Capitalele Europene ale Culturii**”, care urmărește să promoveze diversitatea culturilor în Europa, să evidențieze elementele comune pe care le împărtășesc acestea și să stimuleze modul în care cultura contribuie la dezvoltarea pe termen lung a orașelor. Orașele deținătoare ale titlului și-au integrat proiectele în strategia lor globală și includ din ce în ce mai mult, în cadrul eforturilor lor, considerente legate de durabilitate, cum ar fi promovarea unor practici culturale mai ecologice.

Pe plan extern, **Platforma pentru relații culturale** sprijină cooperarea dintre sectoarele culturale și creative europene și cele mondiale prin sporirea capacităților delegațiilor UE din întreaga lume (ODD 17 - Parteneriate pentru realizarea obiectivelor) de a colabora cu operatorii culturali și de a aborda principalele provocări prin cultură (ODD 8 – Muncă decentă și creștere economică și ODD 11 – Orașe și comunități durabile). Platforma organizează, de asemenea, un program anual privind relațiile culturale globale, care reunește 40 de lideri și profesioniști tineri din sectorul cultural din întreaga lume (ODD 10 – Inegalități reduse și ODD 5 – Egalitate de gen).

În domeniul **mass-mediei și audiovizualului**, programul „Europa creativă” 2021-2027 a introdus două priorități orizontale: ecologizarea industriei audiovizuale și diversitatea și incluziunea în sectorul audiovizual. Ecologizarea și diversitatea au fost introduse în cererea de propuneri pentru toate programele din cadrul *componentei MEDIA* a programului „Europa creativă”. Solicitanții ar trebui să prezinte o strategie pentru practicile lor de ecologizare și o strategie de promovare a diversității și a incluziunii în cadrul activităților lor. Aceste strategii sunt evaluate ca parte a criteriilor de atribuire. Proiectele selectate

²² De exemplu, proiectul „Birth cultures” a vizat conservarea și transmiterea cunoștințelor și practicilor tradiționale privind nașterea și maternitatea, ca parte a patrimoniului cultural imaterial european. Acesta a demonstrat modul în care cultura poate avea un efect de levier asupra implicării cetățenilor în problemele legate de sănătatea publică.

²³ Numeroase proiecte finanțate, cum ar fi „Keychange”, se axează pe restructurarea sectoarelor culturale în vederea realizării depline a egalității de gen, a egalității în ceea ce privește remunerarea, a egalității în ceea ce privește condițiile de muncă și vizibilitatea pentru femeile care își desfășoară activitatea în acest sector.

²⁴ Proiecte precum „Creative food Cycles”, „The Table and the territory” și „The Mediterranean garden” au explorat și au creat prototipuri de modele noi de producție, distribuție și consum de alimente, explorând alternativele la principalele lanțuri de producție de alimente. În acest fel, ele sensibilizează publicul cu privire la pierderea biodiversității.

²⁵ Proiectul „Universal Sea – Pure or plastic” a urmărit să dezvăluie oportunitățile oferite de interconectarea artei cu spiritul antreprenorial, promovând în același timp soluții creative în ceea ce privește poluarea cu materiale plastice a mărilor și oceanelor.

²⁶ Rețeaua Consiliului Arhitecților din Europa desfășoară activități care au ca obiectiv construirea de locuințe de calitate și accesibile din punctul de vedere al prețurilor la nivel European. Datorită capacității sale de lobby, a răspândirii geografice și a activității extinse în materie de politici, rețeaua contribuie la promovarea binelui comun și a calității vieții și plasează oamenii și natura în centrul activităților de construcții de locuințe și de dezvoltare urbană în Europa și la nivel național.

²⁷ Proiectul „Smoties – Creative works with small and remote places” utilizează metodologii de gândire conceptuală pentru a transforma zonele îndepărtate din Europa în spații mai locuibile, prin implicarea rezidenților locali în dezvoltarea de activități culturale și creative. Proiectul „Cultures for resilience” consolidează acțiunea unei serii de actori (cetățeni, administrații, asociații locale) care abordează aspecte legate de mediu și de reziliența urbană.

în cadrul programelor de lucru pentru 2021 și pentru 2022 au oferit indicații cu privire la modul în care întreprinderile și organizațiile din sectorul audiovizualului abordează aceste priorități de politică. Dintre proiectele selectate, merită menționate „TheGreenShot”, prima soluție digitală cu o interfață în timp real destinată comisiilor de film pentru ca acestea să se poată conecta la producțiile care se filmează în regiunea sau în orașele lor, precum și Carta verde pentru festivaluri, sprijinită în cadrul cererii de propuneri a rețelei festivalurilor din 2022 și inițiată de rețeaua de festivaluri Moving Images Open Border. Carta este un instrument de calculare a amprente de carbon a festivalurilor, cu scopul de a sensibiliza publicul și de a stabili obiective comune în materie de durabilitate.

În plus, *componenta transsectorială a programului* sprijină cooperarea transnațională în materie de politici și contribuie la punerea în aplicare a **inițiativei „noul Bauhaus european”** pentru a consolida dimensiunea verde a programului.

Un nou proiect-pilot al Parlamentului European pentru o **platformă europeană a patrimoniului** va contribui, de asemenea, la tranziția verde și la combaterea schimbărilor climatice și a degradării mediului²⁸.

Acțiunile strategice sau principalele exemple

- Activitățile conduse de Comisie cu privire la statutul și **condițiile de lucru ale artiștilor și ale profesioniștilor din sectoarele culturale și creative** (studiul UE, dialogul și raportul „Voices of Culture”, viitorul raport al grupului de experți MDC din statele membre și recomandările din 2023) care vizează abordarea unor aspecte-cheie, de la statutul artiștilor, echitatea și sprijinul public, precum și mediul de reglementare și securitatea socială, până la subiecte precum dezvoltarea competențelor și libertatea de exprimare artistică.
- Măsuri privind **schimbările climatice și patrimoniul cultural**. Comisia a organizat activitatea unui grup de experți din statele membre privind [Consolidarea rezilienței patrimoniului cultural la schimbările climatice](#). Raportul grupului a fost publicat în septembrie 2022. În raport sunt identificate cele mai bune practici și măsuri inovatoare de protejare a patrimoniului cultural, atât a celui material, cât și a celui imaterial, în ceea ce privește schimbările climatice. Raportul include recomandări cu privire la contribuția pe care patrimoniul cultural o poate aduce la atenuarea și combaterea schimbărilor climatice, în concordanță cu Pactul verde european. De asemenea, Comisia a lansat un **studiu privind ecologizarea programului „Europa creativă”**. Scopul studiului este de a analiza modul în care pot fi introduse în program măsuri de mediu, durabile și proporționale pentru a spori contribuția programului la acțiunile climatice și la integrarea biodiversității.
- Acțiuni de abordare a **efectelor transformării digitale asupra diversității culturale și artistice**, și anume modelele de afaceri, relația cu publicul și schimbarea modului de concepere, de producție și de consum. La sfârșitul anului 2021, Comisia a inițiat o colaborare cu experți în scopul explorării posibilității unor orientări voluntare pentru colectarea și gestionarea datelor privind **publicul digital**, acordând o atenție specială artei spectacolului și patrimoniului cultural. Raportul din iunie 2022, intitulat „(Re)-Engaging Digital Audiences – Improving Audience Data” [(Re)-Implicarea publicului digital – Îmbunătățirea datelor privind publicul]²⁹ trece în revistă învățămintele desprinse din practicile legate de pandemia de COVID-19. În plus, în cadrul Grupului de experți privind

²⁸ Cererea de propuneri lansată în cadrul proiectului-pilot include următoarea prioritate: contribuția la tranziția verde și la combaterea schimbărilor climatice și a degradării mediului: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/pppa-cult-2022-euheritagehub;callCode=null;freeTextSearchKeyword=;matchWholeText=true;typeCodes=1>.

²⁹ <https://voicesofculture.eu/2022/06/02/brainstorming-report-re-engaging-digital-audiences-challenges-and-opportunities/>.

patrimoniul cultural³⁰, au fost, de asemenea, abordate **digitalizarea și patrimoniul cultural**, punându-se accentul pe învățarea digitală ca urmare a pandemiei de COVID-19. Grupul a abordat experiențele în materie de consolidare a capacităților pentru a muta expoziții, programe educaționale și artefacte în mediul online, precum și problema publicului care se confruntă cu oboseală culturală online.

- Inițiativa **„Muzica mișcă Europa”** (MME) a Comisiei este un alt exemplu care sprijină dimensiunile sociale și economice ale dezvoltării durabile. Inițiativa vizează consolidarea celor mai mari atuuri ale sectorului muzical: creativitatea, diversitatea și competitivitatea. Obiectivele sale specifice sunt de a promova creativitatea și inovarea, de a proteja și de a extinde diversitatea muzicii europene, de a oferi sprijin sectorului pentru a se adapta la digitalizare și pentru a asigura durabilitatea acestuia, în special după criza provocată de pandemia de COVID-19. În cadrul acestei inițiative, Comisia a vizat adoptarea unei abordări integrate care să acopere finanțarea specifică din partea UE (în cadrul programului „Europa creativă” și în afara acestuia), sprijinul în materie de politici, legislația și dialogul privind nevoile și provocările din sectorul muzical european. Mai multe cereri de propuneri recente s-au axat pe acțiuni legate de durabilitate. Începând din 2023, inițiativa „Muzica mișcă Europa” va promova distribuția durabilă de opere muzicale.
- Printre alte exemple sectoriale specifice se numără proiectul **„Sustainable Theatres Alliance for Green Environmental Shift”** (STAGES – Sustainable Theatre Alliance) și **Rețeaua Convenției teatrale europene**, care urmărește să aibă un efect de structurare asupra sectorului și să ecologizeze lanțul său valoric.
- Un **sistem personalizat pentru artiști și profesioniști pentru a le facilita mobilitatea transfrontalieră – Cultura mișcă Europa**³¹. Un sistem care acordă granturi de mobilitate pentru proiecte individuale care vizează colaborarea internațională, dezvoltarea profesională, coproducția și cocrearea, prin intermediul căruia artiștii și creatorii sunt stimulați să ia în considerare impactul mobilității lor asupra mediului și să aleagă mijloace de transport mai durabile. Rezidențele artistice din cadrul sistemului pot pune în aplicare proiecte în conformitate cu valorile noului Bauhaus european.
- Instrumentul **Perform Europe**, lansat în 2021 pentru a sprijini distribuția inovatoare, favorabilă incluziunii și durabilă și modelele de turnee în sectorul artei spectacolului.
- **Egalitatea de gen** în domeniul culturii³²; Comisia a finanțat un studiu privind disparitățile de gen în sectoarele culturale și creative, publicat în septembrie 2020³³. Un grup de lucru MDC al statelor membre privind egalitatea de gen în sectoarele culturale și creative și-a prezentat, în iunie 2021, raportul final, care include o serie de recomandări adresate responsabililor de elaborarea politicilor, instituțiilor culturale și de învățământ³⁴. Reprezentanții sectoarelor culturale și creative s-au reunit în cadrul dialogului structurat „Voices of Culture” pentru a discuta aspectul echilibrului de gen în

³⁰ [Grupul de experți privind patrimoniul cultural | Cultură și creativitate \(europa.eu\).](https://culture.ec.europa.eu/ro/creative-europe/creative-europe-culture-strand/culture-moves-europe-mobility-for-artists-and-professionals#:~:text=Culture%20Moves%20Europe%20is%20a%20scheme%20that%20supports.It%20is%20part%20of%20Creative%20Europe%E2%80%99s%20Culture%20strand.)

³¹ <https://culture.ec.europa.eu/ro/creative-europe/creative-europe-culture-strand/culture-moves-europe-mobility-for-artists-and-professionals#:~:text=Culture%20Moves%20Europe%20is%20a%20scheme%20that%20supports.It%20is%20part%20of%20Creative%20Europe%E2%80%99s%20Culture%20strand.>

³² Comisia sprijină egalitatea de gen în domeniul culturii prin intermediul programului „Europa creativă” (de exemplu, proiectul „Keychange” și programul de mentorat „MEWEM”). De asemenea, în cadrul noului program „Europa creativă” 2021-2027 se solicită finanțarea de proiecte pentru a aborda în mod adecvat incluziunea și nediscriminarea, acordând o atenție deosebită egalității de gen.

³³ [https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/92d621d1-bb99-11ec-b6f4-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-266388294.](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/92d621d1-bb99-11ec-b6f4-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-266388294)

³⁴ [https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/36e9028b-c73b-11eb-a925-01aa75ed71a1/language-en.](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/36e9028b-c73b-11eb-a925-01aa75ed71a1/language-en)

sectoarele culturale și creative și și-au publicat raportul în februarie 2020³⁵. În plus, în decembrie 2020, au fost adoptate Concluziile președinției Consiliului European privind egalitatea de gen în domeniul culturii³⁶.

- Acțiuni în domeniul **culturii și bunăstării**, o problemă importantă și emergentă, în special după criza provocată de pandemia de COVID-19. Comisia pune în aplicare o acțiune pregătitoare a Parlamentului European intitulată „Elaborarea de politicii ascendente pentru cultură și bunăstare în UE”. Proiectul, realizat de un consorțiu de parteneri europeni pentru o perioadă de 1,5 ani, se axează pe actualizarea cercetărilor pe această temă, cartografierea celor mai relevante practici existente, consolidarea capacității actorilor locali de a beneficia în mod eficient de cultură pentru a spori nivelul de bunăstare și a îmbunătăți sănătatea, acordând o atenție specială sănătății mintale. De asemenea, ESPON a realizat recent un studiu privind patrimoniul cultural ca sursă de bunăstare a societății în regiunile europene³⁷. Obiectivul este de a elabora o metodologie paneuropeană și o analiză teritorială a impactului patrimoniului cultural asupra societății, ținând seama de aspecte precum bunăstarea și incluziunea socială. **Patrimoniul cultural ca atu esențial pentru prevenirea crizelor și consolidarea păcii** (ODD 16 – Pace, justiție și instituții eficiente). Distrugerea deliberată a patrimoniului cultural este recunoscută pe scară largă ca un posibil indicator sau precursor al unei viitoare violențe în masă, deoarece este utilizată pentru eradicarea istoriei și a artefactelor care sunt esențiale pentru cultura și identitatea unei populații. Distrugerea deliberată a patrimoniului cultural, atunci când se produce în mod sistematic și la scară largă, este definită drept crimă de război și în Statutul de la Roma al Curții Penale Internaționale. Distrugerea patrimoniului cultural a jucat un rol important în conflictele în desfășurare din Siria, Irak și Mali. Printre exemple se numără atacurile comise în 2012 de grupările islamiste în regiunile din nordul Republicii Mali asupra altarelor și mausoleelor din Timbuktu. Concluziile Consiliului referitoare la **abordarea UE privind patrimoniul cultural în situații de conflict și criză și conceptul aferent al UE** oferă un cadru politic și operațional clar pentru o abordare mai coerentă și mai vizibilă a patrimoniului cultural în scopul păcii (ODD 16, ODD 8 – Muncă decentă și creștere economică, ODD 11 – Orașe și comunități durabile). În termeni concreți, UE se angajează să adopte o abordare sensibilă la conflicte, favorabilă incluziunii, echitabilă și nediscriminatorie. În ceea ce privește situația actuală din Ucraina, Comisia sprijină conservarea patrimoniului cultural ucrainean prin furnizarea de echipamente de protecție de urgență și prin sprijinirea documentării digitale a patrimoniului cultural ucrainean. Comisia sprijină, de asemenea, artiștii și profesioniștii din domeniul cultural din Ucraina. De exemplu, în septembrie 2022, ca parte a programului „Europa creativă”, Comisia a lansat o cerere de propuneri pentru sprijinirea artiștilor în afara țării lor și a organizațiilor culturale din Ucraina și pentru pregătirea redresării pe termen mediu a sectorului cultural ucrainean după încheierea războiului.
- Acțiunea pregătitoare **„Spațiile europene ale culturii”** (2019-2023), pusă în aplicare de rețeaua institutelor naționale pentru cultură din UE (EUNIC), testează modele inovatoare de colaborare în cadrul relațiilor culturale internaționale (ODD 17 - Parteneriate pentru realizarea obiectivelor, ODD 10 - Inegalități reduse) prin stabilirea de parteneriate egale între partenerii europeni (membrii EUNIC și delegațiile UE) și partenerii locali din țări terțe în jurul unor teme prioritare transversale. Aceste proiecte conectează relațiile culturale și dezvoltarea durabilă, de exemplu prin promovarea acțiunilor climatice în Brazilia și Mongolia (ODD 13 - Acțiune climatică), prin sprijinirea redresării sectoarelor culturale locale în urma consecințelor pandemiei în Tanzania și Camerun (ODD 8 - Muncă decentă și creștere economică), prin îmbunătățirea accesului la cultură pentru comunitățile de persoane cu handicap din China și Uruguay (ODD 10 - Inegalități reduse) și prin inovare în materie de transformare digitală în Mexic.

³⁵ <https://voicesofculture.eu/2019/05/14/gender-balance-in-the-cultural-and-creative-sectors/>.

³⁶ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13097-2020-INIT/en/pdf>.

³⁷ <https://www.espon.eu/HERIWELL>.

Acțiuni viitoare:

- **Inițiativa posibilă a Comisiei privind un cadru strategic al UE pentru cultură** (ca urmare a invitației formulate de Consiliu în Planul de lucru al UE în domeniul culturii pentru perioada 2023-2026³⁸);
- **Studiul UE privind ecologizarea programului „Europa creativă”**, care urmează să fie publicat în 2023;
- **Raportul anual privind progresele înregistrate în ceea ce privește punerea în aplicare a Conceptului referitor la patrimoniul cultural în situații de conflict și criză**: o componentă pentru pace și securitate în cadrul acțiunii externe a Uniunii Europene și concluziile specifice ale Consiliului;
- UE, în calitate de invitat de onoare la **Târgul internațional de carte de la Guadalajara (25 noiembrie-3 decembrie 2023)**, va include cultura și dezvoltarea durabilă printre prioritățile tematice;
- Formare pentru dezvoltarea competențelor prevăzută pentru profesioniștii din domeniul audiovizualului în vederea evaluării și stabilirii producțiilor verzi. Ecologizarea este, de asemenea, un pilon al rețelei Europa Cinemas, care va sprijini proiecte inovatoare în cadrul minirețelelor de cinematografe pentru a promova durabilitatea în sectorul expozițiilor.

B. Politică regională și urbană

Cadrul de politică și principalele priorități

Politica de coeziune a UE, în special prin intermediul Fondului european de dezvoltare regională (FEDR), a recunoscut în mod tradițional **investițiile culturale drept factori-cheie ai dezvoltării teritoriale și ai coeziunii sociale**. Patrimoniul cultural bogat al Europei consolidează identitatea europeană, promovează valorile europene comune, cetățenia activă, incluziunea și dialogul intercultural. Sectoarele și industriile culturale și creative reprezintă un atu esențial pentru competitivitatea și atractivitatea economică regională, în timp ce patrimoniul cultural este un element-cheie al imaginii și identității orașelor și regiunilor și se află adesea în centrul turismului urban.

Politica de coeziune a UE permite statelor membre și autorităților regionale și locale să utilizeze cultura ca pârghie pentru dezvoltarea economică și socială teritorială, incluziune și inovare, oferind comunităților și teritoriilor posibilitatea de a exploata bunurile culturale interne endogene pentru a stimula creșterea economică și pentru a reduce în același timp inegalitățile. Sprijinul acordat prin intermediul FEDR pentru cultură și patrimoniul cultural se întemeiază pe ideea unor abordări integrate și bazate pe realitatea zonei, sprijinind dezvoltarea teritorială și urbană, incluziunea socială și încurajând participarea publicului.

³⁸ Rezoluția Consiliului privind Planul de lucru al UE în domeniul culturii pentru perioada 2023-2026, 29 noiembrie 2022; [st15381-en22.pdf \(europa.eu\)](#)

Pentru perioada 2021-2027, politica de coeziune se va **axa pe durabilitate și pe consolidarea digitală a experiențelor legate de patrimoniul cultural. Aceasta include transformarea și reziliența viitoare a sectoarelor culturale și creative**, precum și promovarea patrimoniului cultural la cele mai înalte standarde de integrare a incluziunii sociale, a durabilității și a participării cetățenilor prin cultură. Sectoarele și industriile culturale și creative pot beneficia de investiții în cadrul tuturor celor cinci obiective ale politicii de coeziune – inclusiv prin intermediul noului obiectiv specific al FEDR³⁹ dedicat consolidării rolului culturii în abordarea provocărilor socioeconomice sau ca parte a strategiilor teritoriale integrate în cadrul obiectivului de politică 5 „O Europă mai aproape de cetățeni” – în cadrul programelor prevăzute pentru atingerea ȋntelilor pilonului „Investiții pentru ocuparea forței de muncă și creștere economică” și „Cooperare teritorială europeană (Interreg)”. În plus, este posibilă sprijinirea culturii în cadrul obiectivului specific Interreg, în special „o mai bună guvernanta a cooperării”. **Cooperarea transfrontalieră în ceea ce privește patrimoniul cultural și natural este adesea benefică, întrucât numeroase situri de patrimoniu natural sunt, prin natura lor, transfrontaliere.** Colaborarea transfrontalieră permite o abordare integrată și durabilă în ceea ce privește, de exemplu, rutele de pelerinaj, trasele durabile în cadrul siturilor de patrimoniu natural și multe altele.

Acțiunile strategice și principalele exemple

În acest cadru, **domeniul de aplicare al finanțării politicii de coeziune pentru sprijinirea dimensiunii culturale a dezvoltării durabile include următoarele acțiuni:**

- măsuri care vizează sectorul cultural, consolidând rolul culturii și al turismului durabil pentru dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială, ținând seama de necesitatea transformării digitale și verzi a sectoarelor culturii și turismului, de reziliența și de durabilitatea mediului, socială și financiară pe termen lung;
- măsuri privind inovarea și adoptarea de noi tehnologii pentru cultură; sprijinirea dezvoltării și competitivității IMM-urilor din sectorul cultural; dezvoltarea, testarea și experimentarea de noi servicii, produse și soluții digitale (de exemplu, pentru digitalizarea patrimoniului cultural) sau dezvoltarea de competențe pentru specializarea inteligentă (atunci când cultura este un sector ales în cadrul strategiei de specializare inteligentă a regiunii sau a statului membru);
- măsuri de sprijinire a eficienței energetice, a energiei din surse regenerabile, a gestionării deșeurilor, a economiei circulare, a infrastructurii verzi și a adaptării la schimbările climatice pentru a reduce amprenta de mediu și climatică a industriilor culturale și creative și a siturilor culturale, în conformitate cu cadrele strategice relevante;
- sprijinirea infrastructurii de transport durabil care contribuie la turismul durabil și la accesul la cultură, ca parte a planurilor de transport relevante;
- măsuri de promovare a culturii prin strategii de dezvoltare teritorială și urbană sub responsabilitatea autorităților teritoriale și cu implicarea actorilor locali și a comunităților locale. Pentru orașe și zonele urbane funcționale, 8 % din finanțare este alocată dezvoltării urbane durabile, cultura putând deveni în acest caz unul dintre motoare principale;
- selectarea a 20 de propuneri de proiecte care vor beneficia de asistență și expertiză pentru a încuba proiecte transformatoare bazate pe realitatea zonei în cadrul noului Bauhaus european. Proiectele selectate acoperă diferite teme, cum ar fi: regenerarea clădirilor/spațiilor publice într-un spirit de

³⁹ Ca o noutate pentru perioada 2021-2027, politica de coeziune a introdus un obiectiv specific în cadrul FEDR, axat pe consolidarea rolului culturii și al turismului durabil pentru dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială în cadrul obiectivului de politică 4 „O Europă mai socială și mai favorabilă incluziunii”, care oferă un sprijin larg, fără a ignora posibilitățile de finanțare din cadrul altor obiective ale politicii de coeziune a UE.

circularitate, conservarea și transformarea patrimoniului cultural, soluții de locuințe la prețuri accesibile și regenerarea integrată a spațiilor urbane și rurale⁴⁰;

- șase acțiuni inovatoare în domeniul culturii și al patrimoniului cultural selectate în cadrul celei de a cincea cereri de propuneri pentru acțiuni inovatoare urbane⁴¹;
- prima cerere de propuneri pentru Inițiativa europeană privind dezvoltarea urbană – Acțiuni urbane inovatoare care se va axa pe noul Bauhaus european, inclusiv pe conservarea și transformarea patrimoniului cultural;
- un proiect-pilot pentru protejarea și promovarea culturii în regiunile ultraperiferice ale UE⁴², precum și în țările și teritoriile de peste mări: scopul este de a promova patrimoniul cultural bogat al acestor regiuni și teritorii prin conferințe, schimburi, evenimente și expoziții pentru a disemina creațiile artistice și pentru a sprijini schimburile culturale prin mobilitatea profesioniștilor din sectoarele culturale și creative;
- în cadrul activităților interguvernamentale ale **Agendei urbane a UE**, unul dintre cele 14 parteneriate vizează **cultura și patrimoniul cultural**. Parteneriatul privind cultura și patrimoniul cultural urmărește să îmbunătățească gestionarea mediului construit istoric al orașelor europene, să promoveze cultura și să conserve calitatea peisajelor urbane și a patrimoniului;
- un nou parteneriat al Agendei urbane a UE se va concentra pe tema **turismului durabil**;
- pe lângă sprijinul financiar disponibil în cadrul programelor generale și de cooperare, cultura și dezvoltarea durabilă sunt, de asemenea, recunoscute în mod corespunzător în cadrul **strategiilor macroregionale ale UE: Strategia UE pentru regiunea Dunării; Strategia UE pentru regiunea Mării Baltice; Strategia UE pentru regiunea alpină; Strategia UE pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice**. Toate aceste acțiuni și obiective sunt importante în cadrul politicilor generale regionale și globale ale UE privind cultura și dezvoltarea durabilă, deoarece creează legături și sinergii între programe și inițiative, precum și între părțile interesate din țările UE și din țările partenere/terțe;
- **integrarea noului Bauhaus european în cadrul programelor de coeziune ale statelor membre reprezintă o prioritate** a negocierilor de programare în curs pentru perioada 2021-2027. Inițiativa este considerată un **obiectiv în cadrul acordurilor de parteneriat strategic și al programelor operaționale relevante ale fiecărui stat membru**.

Acțiuni viitoare:

- lansarea, în toamna anului 2022, a cererii de propuneri pentru **Inițiativa europeană privind dezvoltarea urbană – Acțiuni urbane inovatoare, axată pe noul Bauhaus european**;
- sprijinirea în continuare a culturii și a patrimoniului cultural în cadrul programelor de **cooperare teritorială europeană (Interreg)** și al strategiilor macroregionale;
- lansarea **noului parteneriat al Agendei urbane a UE, axat pe turism**.

⁴⁰ Inițiative locale în cadrul noului Bauhaus european: https://c.ramboll.com/local-support-new-european-bauhaus?utm_source=direct-email&utm_medium=email&utm_campaign=nebop.

⁴¹ <https://uia-initiative.eu/en/theme/culture-and-cultural-heritage>.

⁴² UE are nouă regiuni ultraperiferice, în care trăiesc 4,8 milioane de cetățeni: Guyana Franceză, Guadelupa, Martinica, Mayotte, Réunion și Saint-Martin (Franța), insulele Azore și insulele Madeira (Portugalia) și Insulele Canare (Spania). În conformitate cu articolul 349 din TFUE, dispozițiile specifice din legislația UE ajută aceste regiuni să facă față provocărilor majore cu care se confruntă din cauza depărtării, a insularității și a suprafeței reduse.

C. Afaceri interne și securitate internă

Principalele priorități și acțiuni strategice

Furtul și jefuirea siturilor de patrimoniu cultural și traficul de bunuri culturale reprezintă o importantă afacere internațională și o sursă profitabilă de venit pentru criminalitatea organizată și, uneori, pentru teroriști și părțile implicate în conflicte. Bunurile culturale sunt deosebit de vulnerabile la traficul din regiunile de conflict și de criză, cum ar fi Ucraina și Orientul Mijlociu. Activitatea poate duce la distrugerea totală sau parțială a obiectelor furate sau jefuite, precum și a siturilor de patrimoniu cultural, a clădirilor religioase, a siturilor arheologice etc. Acestea au o valoare foarte mare pentru identitatea populației locale, deoarece conservă memoria istorică, culturală și socială, adesea chiar în locul lor inițial de creație. Un patrimoniu cultural bine protejat contribuie la procesul de dezvoltare prin crearea de oportunități de educație și locuri de muncă și a unui spațiu de dialog între diverse grupuri sociale și prin sporirea posibilităților de exprimare pentru comunitățile marginalizate și a sentimentului lor de apartenență.

Prin urmare, distrugerea patrimoniului cultural poate afecta în mod semnificativ memoria colectivă a unei societăți, dar și sursa de venit a unei comunități, de exemplu în cazul distrugerii atracțiilor turistice (situri de patrimoniu cultural, muzee etc.).

În conformitate cu Strategia UE din 2020 privind o uniune a securității și cu Strategia UE de combatere a criminalității organizate pentru perioada 2021-2025, Comisia elaborează în prezent un plan de acțiune pentru combaterea traficului de bunuri culturale. Scopul este de a combate traficul de bunuri culturale și de a proteja bunurile culturale împotriva distrugerii prin activități infracționale. În acest context, planul de acțiune va aborda diverse aspecte ale luptei împotriva traficului de bunuri culturale, inclusiv consolidarea capacităților autorităților de aplicare a legii și ale autorităților judiciare pentru o mai bună detectare și sancționare a cazurilor de trafic, îmbunătățirea protecției bunurilor culturale împotriva traficului și jafurilor și cooperarea cu țările terțe în care se produc jafuri, acordând o atenție deosebită țărilor aflate în conflicte și crize. Alte aspecte includ sensibilizarea cu privire la necesitatea de a proteja bunurile culturale și la prejudiciile pe care traficul de bunuri culturale le poate cauza patrimoniului cultural.

Acțiuni viitoare:

- valorificarea obiectivelor sociale și a valorii economice adăugate prin combaterea criminalității și a comerțului ilicit și prin facilitarea sentimentului de apartenență de către comunitățile culturale;
- adoptarea unui **plan de acțiune privind combaterea comerțului ilicit cu bunuri culturale în 2022**, pentru a aborda diferitele aspecte ale luptei împotriva traficului de bunuri culturale și protecția bunurilor culturale împotriva distrugerii cauzate de activități infracționale.

D. Ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și incluziune

Priorități de politică și acțiuni strategice

Una dintre inițiativele-cadru esențiale este **Strategia privind drepturile persoanelor cu handicap**⁴³. Scopul său este de a realiza progrese suplimentare în ceea ce privește asigurarea participării depline a persoanelor cu handicap, inclusiv în domeniul culturii. Strategia va orienta acțiunile statelor membre, precum și ale instituțiilor UE. Accesibilitatea este un factor favorizant al drepturilor și o condiție prealabilă pentru participarea deplină a persoanelor cu handicap în condiții egale cu ceilalți. În conformitate cu strategia, **un obiectiv relevant pentru cultură ar fi acela de a viza accesibilitatea evenimentelor culturale și a produselor culturale și de a promova operele de artă ale persoanelor cu handicap**. Strategia urmărește înregistrarea de progrese în toate domeniile Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap⁴⁴, la care UE și toate statele membre ale UE sunt părți. Convenția este un instrument obligatoriu din punct de vedere juridic privind drepturile omului, care stabilește standarde minime pentru drepturile persoanelor cu handicap.

Comisia a instituit un cadru de monitorizare a punerii în aplicare a strategiei. Acest lucru va contribui, de asemenea, la semestrul european, la tabloul de bord social al UE și la realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Până în 2023, vor fi elaborați noi indicatori privind handicapul, care vor sprijini indicatorii pentru tabloul de bord social, semestrul european și obiectivele de dezvoltare durabilă.

În cadrul strategiei, Comisia promovează și sporește vizibilitatea operelor de artă ale persoanelor cu handicap. De asemenea, Comisia depune eforturi pentru ca patrimoniul cultural și toate activitățile culturale să devină accesibile pentru persoanele cu handicap prin sprijin din fondurile UE, cum ar fi programul „Europa creativă”. De asemenea, Comisia:

- a oferit sprijin pentru realizarea unui studiu⁴⁵ ca parte a proiectului la scară largă **„Europe Beyond Access”**⁴⁶, care să exploreze cunoștințele (lipsa cunoștințelor) în rândul principalilor manageri culturali în ceea ce privește (a) activitatea artiștilor cu handicap, (b) modul în care programele lor pot fi puse la dispoziția acestora și (c) modul în care programele lor pot fi puse la dispoziția persoanelor cu handicap;
- promovează dezvoltarea turismului accesibil, în special în orașe, prin intermediul premiului „Capitala europeană a turismului inteligent”.

Strategia urmărește să garanteze că persoanele cu handicap pot participa la viața culturală în condiții de egalitate cu ceilalți, în conformitate cu Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap. Comisia invită statele membre să promoveze și să încurajeze **activitățile culturale și creative, precum și artele pentru persoanele cu handicap** și să sensibilizeze publicul cu privire la acestea. Acest lucru le va face vizibile prin expoziții și spectacole și va face mai multe spectacole, festivaluri, colecții de artă și muzee accesibile persoanelor cu handicap. Cardul european pentru dizabilitate a fost instituit sub formă de proiect-pilot în perioada 2016-2018 în opt state membre (Belgia, Cipru, Estonia, Finlanda, Italia, Malta, România și Slovenia) și, chiar și după încheierea proiectului, cardul rămâne în vigoare și este recunoscut în aceste opt țări. **Studiul de evaluare a punerii în aplicare a acțiunii-pilot privind cardul european pentru dizabilitate și beneficiile asociate**⁴⁷ a identificat potențialul pentru o acțiune la scară mai largă și a demonstrat, printre altele, că s-a înregistrat o creștere relativ modestă în domeniul culturii, al activităților recreative, al participării la activități sportive și al turismului în străinătate. Comisia intenționează să extindă cardul european pentru dizabilitate.

⁴³ [O Uniune a egalității: Strategia privind drepturile persoanelor cu handicap 2021-2030 – Ocuparea Forței de Muncă, Afaceri Sociale și Incluziune – Comisia Europeană \(europa.eu\)](#).

⁴⁴ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>.

⁴⁵ [„E timpul să acționăm: Modul în care lipsa de cunoștințe în sectorul cultural creează bariere pentru artiștii și publicul cu dizabilități” – Disability Arts International](#).

⁴⁶ [„Europe Beyond Access” – Disability Arts International](#).

⁴⁷ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8407&furtherPubs=yes>.

În plus, în contextul Pactului european privind competențele, în 2022 a fost instituit un nou parteneriat pentru promovarea competențelor în industriile culturale și creative.

Acțiuni viitoare:

- Campania în derulare (până în martie 2023) a Comisiei intitulată⁴⁸ „**Împreună pentru drepturi**” care are ca scop sensibilizarea publicului cu privire la principalele aspecte ale strategiei, inclusiv cultura, și care este dezvoltată în consultare cu persoanele cu handicap și cu organizațiile lor reprezentative, precum și cu artiști.
- Propunerea pe care Comisia o va prezenta până la sfârșitul anului 2023 privind extinderea cardului european pentru dizabilitate pentru ca acesta să fie recunoscut în toate statele membre, pe baza experienței dobândite în cadrul proiectului-pilot în curs privind cardul european pentru dizabilitate și a experienței în ceea ce privește tichetul european de parcare pentru persoanele cu handicap.
- Dezvoltarea și promovarea în continuare a parteneriatelor sectoriale în cadrul Pactului privind competențele în perspectiva Anului european al competențelor 2023.

E. Justiție, drepturile consumatorilor și egalitatea de gen

Cadrul de politică, principalele priorități și măsurile actuale

În 2020, Comisia a adoptat **Cadrul strategic al UE pentru egalitatea, incluziunea și participarea romilor**. Cadrul stabilește o abordare cuprinzătoare bazată pe trei piloni, care completează incluziunea socială și economică cu promovarea egalității și consolidarea participării.

Acest cadru include obiective la nivelul UE și obiective cantitative principale privind combaterea atitudinilor negative față de romi și a discriminării, reducerea sărăciei și a excluziunii sociale, promovarea participării și sporirea accesului egal efectiv al romilor la educație, locuri de muncă, sănătate și locuințe. În domeniul culturii, cadrul include obiectivul operațional de **promovare a sensibilizării cu privire la istoria, cultura și recunoașterea romilor, precum și de promovare a reconcilierii**. Indicatorii pentru acest obiectiv ar putea fi legați de **sensibilizarea populației generale cu privire la istoria, literatura, arta, cultura, muzica și politica romilor**, participarea populației generale la festivalurile culturale ale romilor și la alte evenimente publice ale romilor, cunoștințe privind limba romani și sensibilizarea cu privire la Holocaustul romilor.

Statele membre și-au confirmat angajamentul de a promova egalitatea și incluziunea romilor prin adoptarea în unanimitate a Recomandării Consiliului privind egalitatea, incluziunea și participarea romilor. Recomandarea stabilește măsuri specifice pe care statele membre să le includă în **cadrele strategice naționale pentru romi**. Printre aceste măsuri se numără creșterea gradului de sensibilizare în rândul cadrelor didactice și al membrilor personalului școlar cu privire la istoria și cultura romilor, promovarea participării sociale, economice, politice, culturale și civice a romilor și promovarea sensibilizării cu privire la culturile, limba și istoria romilor în societate, inclusiv memoria Holocaustului romilor.

Comisia promovează **discursuri pozitive cu privire la romi și modele de urmat** și desfășoară acțiuni de sensibilizare a publicului cu privire la istoria și cultura romilor, printre care se numără și un eveniment de sensibilizare cu privire la limba romani, în cadrul Săptămânii europene a limbii romani din 2022, găzduită

⁴⁸ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1556&langId=ro>.

de Parlamentul European. De asemenea, Comisia sprijină activitățile relevante din cadrul programului „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori”⁴⁹.

În sens mai larg, sunt în curs activități de punere în aplicare a **Planului de acțiune al UE de combatere a rasismului** și în domeniul **dialogului interconfesional**, în special prin intermediul Strategiei UE de combatere a antisemitismului și de susținere a vieții evreiești.

Acțiuni viitoare:

- punerea în aplicare de către statele membre a **cadrelor strategice naționale pentru romi** până în 2030, inclusiv măsuri de promovare a sensibilizării cu privire la arta, istoria și cultura romilor;
- publicarea de către Comisie a **evaluării cadrelor strategice naționale** în toamna anului 2022, realizarea unui bilanț al angajamentelor asumate de statele membre și oferirea de orientări cu privire la eventuale îmbunătățiri necesare;
- sprijinirea în continuare a **activităților de sensibilizare cu privire la istoria și cultura romilor și promovarea adevărului și a reconcilierii** în cadrul programului „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori”;
- sprijinirea în continuare a **activităților de sensibilizare cu privire la viața și patrimoniul evreilor în contextul comemorării Holocaustului** în cadrul programului „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori”.

F. Noul Bauhaus european și dimensiunea sa orizontală pentru o durabilitate bazată pe cultură

În ultimii ani, a apărut necesitatea de a aborda provocarea majoră pe care o reprezintă schimbările climatice împreună cu efectele pandemiei de COVID-19. În ceea ce privește răspunsul la efectele potențial perturbatoare ale dublei tranziții verzi și digitale, a fost confirmată importanța sistemică a culturii și a sectoarelor culturale și creative, ca factori determinanți pozitivi ai transformării durabile a societății.

Noul Bauhaus european (NBE) este o inițiativă transversală care urmărește realizarea tranziției verzi prin abordarea provocărilor globale prin soluții inovatoare și bazate pe realitatea zonei. Aceste soluții combină valorile durabilității, incluziunii și esteticii. Acest triumf asigură faptul că soluțiile preconizate abordează simultan o serie de dimensiuni. Acestea acoperă nu numai aspecte legate de mediu, accesibilitate și caracterul abordabil al prețurilor, ci și nevoi și aspirații dincolo de funcționalitate, pentru a asigura calitatea experienței pentru toți. Potențialul inovator al inițiativei se înscrie în cadrul abordărilor pe mai multe niveluri, participative și transdisciplinare, care trebuie integrate în procesele de creare în comun și de punere în aplicare. Acest lucru implică numeroase domenii de politică, discipline și actori pentru a dezvolta în comun noi modalități de lucru în vederea transformării tuturor aspectelor vieții cetățenilor: locuri pe teren, produse, servicii, ecosisteme, mentalități și comportamente. Comunicarea privind noul Bauhaus european⁵⁰ subliniază rolul fundamental al culturii în abordarea provocărilor în materie de durabilitate și în sprijinirea unei transformări pozitive a societății. Artiștii și actorii din domeniul culturii joacă un rol esențial în schimbarea de paradigmă către noi comportamente și valori.

Comunicarea menționează, de asemenea, intenția de a crea un cadru favorizant al NBE, integrat cu obiectivele de dezvoltare durabilă și cu alte politici și inițiative ale UE. La aproape doi ani de la lansarea

⁴⁹ [Programul „Cetățeni, egalitate, drepturi și valori” | Comisia Europeană \(europa.eu\).](#)

⁵⁰ [Comunicarea Comisiei privind noul Bauhaus european.](#)

sa, inițiativa a fost integrată în politicile și programele UE (Orizont Europa, programul LIFE, FEDR, programul „Europa digitală”, Erasmus +, programul „Europa creativă”, Corpul european de solidaritate și Programul privind piața unică).

Inițiativa reunește o comunitate diversă, dinamică și în continuă creștere, formată din peste 500 de parteneri și contribuitori din partea organizațiilor de rețele, a organizațiilor neguvernamentale locale (ONG-uri), a întreprinderilor și a autorităților publice. Fiind unul dintre principalele instrumente instituite prin noul Bauhaus european, laboratorul NBE stabilește cadrul sub forma unui stand de testare pentru modele de colaborare inovatoare. Comunitatea NBE colaborează pentru a crea instrumente, cadre și condiții favorizante pentru ca tranziția verde să genereze transformări tangibile și soluții inovatoare pe teren. Începând din aprilie 2022, au fost deja inițiate opt acțiuni în cadrul laboratorului NBE, dintre care trei au fost lansate chiar de comunitatea NBE.

Acțiunile strategice și principalele exemple

Printre acțiunile NBE care contribuie la realizarea ODD, merită subliniate următoarele:

- Șase proiecte selectate în cadrul cererii de propuneri pentru dezvoltarea de „proiecte-pilot” pentru a aborda subiecte precum renovarea clădirilor, circularitatea, artele, patrimoniul cultural, educația, orașele inteligente, regenerarea urbană și rurală și multe altele. Întrucât sunt răspândite în întreaga Europă, proiectele vor oferi o serie de rezultate care pot fi adaptate și reproduse în activități similare din Europa și din afara acesteia, pentru a inspira proiecte viitoare.
- Laboratorul NBE este un spațiu virtual în care comunitatea NBE se reunește pentru a propune proiecte concrete și tangibile. Proiectele laboratorului NBE au două obiective: (a) crearea unor condiții favorabile pentru tranziția verde; (b) declanșarea unor transformări tangibile pe teren. Laboratorul NBE urmează o agendă a Comisiei, care se reflectă în prezent în cadrul a cinci proiecte coordonate de Comisie⁵¹. Laboratorul găzduiește, de asemenea, inițiative plasate sub responsabilitatea comunității și sprijină în prezent primul lot de proiecte inovatoare ale comunității NBE, care se axează pe schimbări concrete în anumite locuri.

Acțiuni viitoare:

- sprijinirea în continuare a inițiativei privind NBE prin **mobilizarea programelor de finanțare ale UE**;
- încurajarea inițiativelor ascendente din partea **comunității NBE**, inclusiv prin intermediul laboratorului NBE;
- dezvoltarea treptată a dialogului și a cooperării cu țările terțe prin **partajarea și testarea conceptului NBE în afara UE**.

G. Parteneriatele internaționale și politica de dezvoltare ale UE

Cadrul de politică și principalele priorități

Comunicarea comună intitulată „*Către o strategie a UE pentru relațiile culturale internaționale*” orientează activitatea Comisiei în domeniul parteneriatelor internaționale. Comunicarea identifică trei domenii principale de acțiune:

⁵¹ Proiectele coordonate de Comisie sunt următoarele: Strategia de etichetare; Proiectul-pilot pentru finanțare comună cu sectorul filantropic; Finanțarea participativă și finanțarea publică; Analiză și experimentare în materie de reglementare; Transformarea locurilor de învățare.

- promovarea dialogului intercultural și interconfesional pentru a îmbunătăți pluralismul cultural și înțelegerea reciprocă, respectul pentru diversitate, egalitate și drepturile omului;
- sprijinirea sectoarelor culturale și creative care oferă oportunități de creștere economică și de creare de locuri de muncă;
- facilitarea cooperării în domeniul patrimoniului cultural, care să reunească comunitățile și cetățenii, să le consolideze sentimentul de identitate și să sprijine turismul durabil.

Comisia s-a implicat în mod activ în proiecte și acțiuni care au un impact puternic asupra dimensiunii economice a dezvoltării.

Acțiunile strategice și principalele exemple

Printre principalele exemple se numără:

- Sprijin pentru proiectul Indicatorii UNESCO Cultura|2030

În cadrul proiectului sunt desfășurate activități-pilot pentru a defini și a dezvolta un cadru de indicatori tematici, indicatorii UNESCO Cultura|2030. Scopul este de a măsura și de a monitoriza rolul și contribuția culturii la punerea în aplicare a Agendei 2030 a ONU.

Proiectul testează și îmbunătățește indicatorii tematici care vor fi utilizați de țările și orașele care doresc să evidențieze contribuția culturii la dezvoltarea durabilă în rapoartele lor naționale voluntare și în evaluările lor locale voluntare. Rezultatele proiectului vor fi împărtășite în cadrul forurilor internaționale pentru a asigura o adoptare pe scară largă de către toate părțile interesate.

Alte inițiative în curs includ, printre altele:

- **Instrumentul de vecinătate, cooperare pentru dezvoltare și cooperare internațională (IVCDCI)** - sprijină inițiativele culturale și de dezvoltare durabilă pentru partenerii din afara UE la nivel național, regional și mondial;
- **Programul ACP-UE Culture** oferă sprijin pentru artiștii și operele de artă din țările membre ale grupului statelor din Africa, zona Caraibilor și Pacific;
- **Inițiativa de finanțare inovatoare a culturii** – sprijină industriile culturale și creative (ICC) în ceea ce privește accesul la finanțare și îmbunătățirea capacităților antreprenoriale;
- **Coridoarele patrimoniului Drumului Mătăsii din Afganistan, Asia Centrală și Iran – Dimensiunea internațională a Anului European al Patrimoniului Cultural**, o colaborare comună lansată de UE și UNESCO în octombrie 2018, pentru a consolida contribuția culturii la dezvoltarea durabilă, prin dezvoltarea turismului bazat pe patrimoniu pentru experiențe de înaltă calitate ale vizitatorilor de-a lungul coridoarelor patrimoniului Drumurilor Mătăsii din țările beneficiare;
- **Procultura** – promovarea ocupării forței de muncă și a generării de venituri în subsectoarele culturale ale muzicii, artei spectacolului și literaturii pentru copii/tineri și editarea în țările din Africa lusofonă (țările africane vorbitoare de limbă portugheză) și Timorul de Est;
- **„Identity Building and Sharing Business Initiative”** (Inițiativa de consolidare și partajare a identității pentru întreprinderi) - abordarea unora dintre cauzele profunde ale fragilității și migrației ilegale prin consolidarea sectoarelor productive care contribuie la consolidarea identității – cum ar fi sectoarele și industriile culturale și creative – și prin abordarea lanțurilor valorice ale piețelor dedicate stilului de viață și prin transmiterea produsului creativității lor prin accesul la piețe noi;

- **CreatiFI** sprijină accesul industriilor culturale și creative la finanțare, prin garanții și împrumuturi, precum și prin consolidarea capacităților intermediarilor financiari din țările membre ale grupului statelor din Africa, zona Caraibilor și Pacific;
- **„EU-UNESCO Expert Facility” (Facilitatea de sprijin de specialitate UE-UNESCO)** – proiectul sprijină mecanismele de asistență tehnică și mecanismele reciproce pentru schimbul de cunoștințe și de bune practici în vederea consolidării politicilor și a mediilor instituționale pentru industriile culturale și creative; scopul său este de a oferi sisteme durabile de guvernare pentru cultură, sprijinind dezvoltarea industriilor culturale și creative care contribuie la dezvoltarea socială și economică favorabilă incluziunii și la reducerea sărăciei.

Acțiuni viitoare:

- sprijinirea politicilor culturale și a mediilor instituționale pentru industriile culturale și creative și colectarea de dovezi pentru **dezvoltarea indicatorilor și politicilor culturale tematice**;
- sprijinirea **cooperării culturale** dintre Africa și Europa și a patrimoniului cultural din Africa Subsahariană pentru **dezvoltare durabilă, pace, crearea de locuri de muncă și creștere economică**.

H. Politica de vecinătate și de extindere

Cadrul de politică și principalele priorități

Noua agendă europeană pentru cultură subliniază faptul că promovarea culturii și a dialogului intercultural ar trebui utilizată ca motor al coeziunii și dezvoltării socioeconomice. În conformitate cu Comunicarea comună intitulată *„Către o strategie a UE pentru relațiile culturale internaționale”*, cultura și dialogul intercultural joacă roluri esențiale în promovarea reconcilierii. Acest lucru se traduce prin diverse documente de politică pentru fiecare dintre regiunile vizate de politica de vecinătate.

Programul indicativ multianual regional pentru vecinătatea sudică a inclus – în cadrul domeniului prioritar 1 - Dezvoltarea umană, buna guvernare și statul de drept, obiectivul specific 4 – ***Sprijinirea culturii ca cerință pentru dezvoltarea umană și o mai bună calitate a vieții***. UE va sprijini cultura ca pe un element esențial al vieții comunității și o componentă principală a procesului de consolidare a comunității.

De asemenea, noua agendă europeană pentru cultură prevede promovarea de către Comisie a sectoarelor culturale și creative în Balcanii de Vest, inclusiv prin utilizarea Instrumentului de asistență pentru preaderare, precum și elaborarea de strategii de cooperare culturală la nivel regional, începând cu Balcanii de Vest.

Comunicarea intitulată *„O perspectivă credibilă de aderare pentru Balcanii de Vest și un angajament sporit al UE în regiune”* („Strategia pentru Balcanii de Vest”) evidențiază cooperarea regională și relațiile de bună vecinătate în Balcanii de Vest drept condiții prealabile esențiale pentru realizarea de progrese pe calea aderării la UE și pentru promovarea dezvoltării socioeconomice în regiune prin cultură. Stimularea cooperării culturale cu regiunea și în cadrul acesteia reprezintă una dintre acțiunile de sprijinire a celei de a șasea inițiative emblematice a Strategiei pentru Balcanii de Vest.

În ceea ce privește Parteneriatul estic, în documentul de lucru comun al serviciilor Comisiei intitulat *Redresare, reziliență și reformă: prioritățile Parteneriatului estic după 2020* publicat în iulie 2021, prioritatea propusă „Investiții în capitalul uman și în cunoștințe” identifică următoarele obiective:

- maximizarea **potențialului industriilor culturale și creative ca motoare ale dezvoltării socioeconomice**;

- consolidarea **cooperării culturale și a dialogului intercultural**, inclusiv prin sporirea participării la programul „Europa creativă”, la proiectul EU4Culture și la alte inițiative.

Acțiunile strategice și principalele exemple

- **Thaqafa Daayer Maydoor** este un program regional cu o durată de patru ani (2020-2024) care promovează un ecosistem cultural în vecinătatea sudică.
- **CREACT4MED** este un program regional cu o durată de patru ani (2020-2024), având ca obiectiv general consolidarea rolului culturii și al creativității ca vector pentru ocuparea forței de muncă și reziliență. Programul se adresează tinerilor și femeilor antreprenoare din vecinătatea sudică.
- **Subcomponenta pentru Balcanii de Vest a programului „Europa creativă”** urmărește să sporească sprijinul financiar acordat organizațiilor culturale din Balcanii de Vest prin introducerea unei subcomponente dedicate Balcanilor de Vest în cadrul programului „Europa creativă”. Aceasta a fost pusă în aplicare prin intermediul unei cereri de propuneri specifice prin care au fost finanțate proiecte într-un portofoliu diversificat de sectoare. Aceste sectoare au inclus traducerea și editarea, arhitectura, arta video, pictura și desenul, teatrul, dansul, artele grafice, muzica, cultura imaterială, muzeele sau siturile și clădirile istorice.
- **Programul regional privind cultura și creativitatea în Balcanii de Vest**, cu un buget de 8 milioane EUR și în conformitate cu Strategia pentru Balcanii de Vest, urmărește să promoveze dialogul intercultural și să consolideze impactul socioeconomic al sectorului cultural și creativ în Balcanii de Vest.
- Proiectul **EU4Culture** urmărește să contribuie la transformarea culturii într-un motor al creșterii economice și al dezvoltării sociale în întreaga regiune a Parteneriatului estic. Proiectul sprijină consolidarea rolului sectorului cultural ca motor al dezvoltării economice. Prin abordarea sa interregională, UE favorizează intensificarea dialogului intercultural și a schimbului de cunoștințe între țările Parteneriatului estic și îmbunătățește guvernanta locală în sectorul culturii.

Acțiuni viitoare:

- Pregătirea în curs a unui **nou program cultural pentru vecinătatea sudică** pentru 2023, în cadrul căruia UE va oferi sprijin lucrătorilor din domeniul cultural ca agenți pentru crearea de comunități.

I. Educație și politici pentru tineret

Coaliția în domeniul educației privind clima este o inițiativă ascendentă, creată în comun, care vizează implicarea comunității educaționale la nivelul UE, la nivel național și la nivel local. Fiind una dintre inițiativele emblematice enumerate în Comunicarea privind realizarea Spațiului european al educației până în 2025, coaliția constituie un instrument-cheie pentru a identifica și a transmite într-un mod eficace inițiativele și proiectele lansate de comunitatea educațională în scopul sprijinirii tranziției către neutralitatea climatică. Inițiativa vizează în special dezvoltarea de „competențe verzi” și schimbarea de comportament, precum și stabilirea de legături cu alte inițiative, cum ar fi Pactul climatic sau noul Bauhaus european.

Strategia UE pentru tineret reprezintă cadrul pentru cooperarea UE în domeniul politicii sale pentru tineret pentru perioada 2019-2027, pe baza Rezoluției Consiliului din 26 noiembrie 2018. Prin intermediul celor 11 obiective pentru tineret și al celor trei piloni ai săi (Implicare, conectare și responsabilizare), strategia urmărește o participare semnificativă a tinerilor la dimensiunea civică, economică, socială, culturală și politică. Ea sprijină dezvoltarea creativității în rândul tinerilor, precum și accesul acestora la cultură și la instrumente creative. Strategia urmărește, de asemenea, să pună la

dispoziție noi tehnologii pentru a stimula creativitatea și inovarea în rândul tinerilor și pentru a spori interesul pentru cultură, arte și știință.

Comisia sprijină aceste obiective prin programele sale de finanțare, prin politicile și studiile sale:

- Erasmus+ sprijină creativitatea și inovarea în cadrul proiectelor de cooperare;
- Corpul european de solidaritate sprijină patrimoniul cultural european prin proiecte de voluntariat;
- Concluziile Consiliului privind accesul tinerilor la cultură (noiembrie 2010);
- Concluziile Consiliului privind stimularea potențialului creativ și inovator al tinerilor (mai 2012).

În plus, anul 2022 este **Anul european al tineretului**, evidențiind astfel rolul important pe care îl joacă tinerii europeni în construirea unui viitor mai bun – mai verde, mai favorabil incluziunii și mai digital. Această inițiativă le oferă tinerilor posibilitatea de a învăța, de a-și împărtăși viziunile, de a cunoaște oameni și de a se implica în activități în întreaga Europă. Inițiativa cuprinde nouă domenii de politică, inclusiv „cultura”, de exemplu punerea în aplicare a inițiativei emblematice „Tineretul descoperă cultura datorită DiscoverEU în 2022”.

Acțiunile strategice și principalele exemple

- În strânsă colaborare cu noul Bauhaus european, în februarie 2022, Coaliția în domeniul educației privind clima a lansat o cerere comună de exprimare a interesului pentru ca locurile de educație și de cunoaștere să își dezvolte propriile proiecte NBE, reunind proiectarea, durabilitatea și abordări noi de predare.
- Promovarea patrimoniului cultural în rândul tinerilor care călătoresc în cadrul acțiunii DiscoverEU (programul Erasmus+), inclusiv pentru reuniunile DiscoverEU din întreaga Europă.
- Adoptarea de către Consiliu, în mai 2022, a propunerii Comisiei de Recomandare a Consiliului privind învățarea pentru durabilitatea mediului⁵². Prin aceasta, statele sunt încurajate să stabilească învățarea pentru tranziția verde și dezvoltarea durabilă ca unul dintre domeniile prioritare ale politicilor și programelor de educație și formare.
- Un accent puternic pe tranziția verde ca parte a priorităților strategice ale Spațiului european al educației⁵³ și promovarea, în cadrul agendei UE pentru transformarea învățământului, a abordării STIAM: integrarea domeniilor științei, tehnologiei, ingineriei și matematicii (STIM) în domeniul artelor⁵⁴.

Acțiuni viitoare:

- asigurarea **monitorizării Anului european al tineretului 2022**;
- **sprijinirea în continuare, prin intermediul programelor Erasmus+ Corpul european de solidaritate**, a culturii, creativității, și inovării, precum și facilitarea învățării despre valorile și patrimoniul UE;
- promovarea în continuare a inițiativei emblematice **DiscoverEU**;
- sporirea **sinergiilor dintre Coaliția în domeniul educației privind clima și alte politici** și inițiative relevante pentru durabilitate și acțiuni climatice.

⁵² <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9242-2022-INIT/ro/pdf>.

⁵³ [EUR-Lex - 52020DC0625 - RO - EUR-Lex \(europa.eu\)](#); COM/2020/625 final.

⁵⁴ În acest context, „artele” au un sens larg, acoperind artele creative, cultura și limbile, dar și științele umaniste și științele sociale. Ideea este de a stimula interdisciplinaritatea și de a evidenția relevanța STIM pentru abordarea provocărilor culturale, economice și sociale și a celor legate de mediu prin învățare și predare în lumea reală.

J. Piața unică și politicile industriale

Cadrul de politică și priorități

Strategia industrială pentru Europa și versiunea actualizată a acesteia⁵⁵ identifică 14 ecosisteme industriale, printre care se numără și industriile culturale și creative. Abordarea ecosistemelor industriale – care îi include pe toți actorii din sectorul public și din cel privat care își desfășoară activitatea în cadrul unui lanț valoric (de la cele mai mici întreprinderi nou-înființate la cele mai mari întreprinderi, de la mediul academic la domeniul cercetării, de la prestatori de servicii la furnizori) – urmărește să sprijine industriile culturale și creative pentru a se redresa și pentru a se extinde, profitând totodată de dubla tranziție verde și digitală⁵⁶.

Acțiunile strategice și principalele exemple

Proiectul de parteneriat WORTH⁵⁷ este deosebit de relevant, întrucât exprimă angajamentul pentru realizarea unei creșteri mai inteligente, mai durabile și mai favorabile incluziunii prin soluții de proiectare prin sprijinirea IMM-urilor din industriile dedicate stilului de viață să găsească soluții verzi și favorabile incluziunii pentru a-și îmbunătăți procesele operaționale, produsele și serviciile. IMM-urile reprezintă 99 % din totalul întreprinderilor din UE și au creat aproximativ 85 % din noile locuri de muncă în ultimele decenii. Acestea se străduiesc adesea să găsească soluții verzi, digitale și mai favorabile incluziunii și să își mențină competitivitatea. Prin urmare, proiectul WORTH oferă sprijin specific IMM-urilor sub forma unui program de incubare⁵⁸ pentru parteneriatele de afaceri dintre proiectanți, producători/meșteșugari și furnizori de tehnologie, pentru a contribui la dezvoltarea de idei noi de afaceri. Proiectul se axează pe industriile dedicate stilului de viață, inclusiv industria textilă și a îmbrăcăminte, industria încălțăminte, industria pielăriei și a blănurilor, industria mobilei și a decorațiunilor interioare, industria bijuteriilor și a accesoriilor. **Parteneriatele de afaceri trebuie să abordeze provocările în conformitate cu ODD, cum ar fi economia circulară/verde sau inovarea socială.** Începând din 2017, proiectul de parteneriat WORTH a oferit deja sprijin unui număr de 217 parteneriate transnaționale, iar un număr de aproximativ 135 de parteneriate noi vor beneficia de sprijin până în 2025.

În plus, Comisia sprijină industriile culturale și creative, în special întreprinderile creative și antreprenorii, prin intermediul rețelelor transsectoriale de sprijin pentru întreprinderi: Rețeaua întreprinderilor europene (EEN)⁵⁹ și Platforma de cooperare a clusterelor europene⁶⁰ (sprijinirea IMM-urilor, colaborarea în rețea, internaționalizarea, stabilirea de contacte între întreprinderi etc.). Acțiunile specifice stimulează competențele, profesionalizarea și formarea la locul de muncă prin:

⁵⁵ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_ro și COM/2021/350 final https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-industrial-strategy-update-2020_ro.pdf.

⁵⁶ Raportul anual din 2021 privind piața unică, p. 98-104: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/swd-annual-single-market-report-2021_en.pdf.

⁵⁷ [Proiectul de parteneriat WORTH \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_ro).

⁵⁸ Programul de incubare include (a) sprijin financiar; (b) îndrumare cu privire la strategia de afaceri și dezvoltarea tehnologică; (c) consultanță juridică privind drepturile de proprietate intelectuală și protecția drepturilor de proprietate intelectuală; (d) participarea la expoziții și târguri comerciale; (e) colaborarea în rețea și legături profesionale; (f) consiliere privind oportunitățile financiare/de finanțare.

⁵⁹ Rețeaua întreprinderilor europene | Rețeaua întreprinderilor europene (europa.eu).

⁶⁰ Pagina principală | Platforma de cooperare a clusterelor europene.

- Erasmus pentru tineri antreprenori⁶¹ (facilitarea schimburilor de experiență în materie de antreprenariat și de conducere, sprijinirea profesionalizării, a competențelor și a formării la locul de muncă);
- mobilizarea părților interesate pentru a institui un parteneriat la scară largă în materie de competențe pentru ecosistemul industriilor culturale și creative, lansat la 28 aprilie 2022 în cadrul Pactului privind competențele⁶², care implică peste 100 de membri angajați în perfecționarea forței de muncă și atragerea de talente în industriile culturale și creative.

Acțiuni viitoare:

În cadrul **proiectului de parteneriat WORTH**:

- punerea în aplicare a programului de mentorat pentru cele 65 de parteneriate transnaționale selectate (2022);
- lansarea unei cereri de exprimare a interesului pentru selectarea de noi parteneriate în 2023;
- stimularea competențelor pentru dezvoltarea competitivă și durabilă a industriilor culturale și creative în mediile digitale și pentru tranziția verde.

K. Cercetarea și inovarea

Cadrul de politică și principalele priorități

Programul-cadru Orizont 2020 (2014-2020) al UE a pus la dispoziție fonduri în valoare de 77 de miliarde EUR pentru acțiuni de cercetare și inovare în jurul celor trei priorități ale sale: excelența științifică, poziția de lider în sectorul industrial și provocările societale; cultura s-a aflat în principal sub egida „Provocărilor societale”. Programul-cadru Orizont Europa pentru perioada 2021-2027 include un cluster de cercetare dedicat **culturii, creativității și societății favorabile incluziunii**. Clusterul 2 beneficiază de un buget total de 2,28 miliarde EUR, cu 400 de milioane EUR disponibile în perioada 2021-2022, și se axează pe trei domenii de intervenție, toate fiind relevante pentru ODD: democrația și guvernarea, patrimoniul cultural și industriile culturale și creative, precum și transformările sociale și economice. El acordă o atenție deosebită „sprijinirii apariției unor forme noi de expresie culturală”.

Acțiunile strategice și principalele exemple

Destinația 2 privind **patrimoniul cultural și industriile culturale și creative** a investit peste 100 de milioane EUR în cererile de propuneri din perioada 2021-2022 prin intermediul a trei piloni principali: acțiuni verzi, digitale și de inovare, în care cultura este un motor pentru realizarea ODD în diferite moduri: abordarea competitivității și inovării economice, a coeziunii și incluziunii sociale, a durabilității mediului și a acțiunilor climatice. Activitățile de cercetare și de inovare desfășurate în cadrul acestei destinații vizează o mai bună protejare, conservare și restaurare a patrimoniului cultural european, promovarea artelor și creșterea competitivității industriilor culturale și creative europene prin utilizarea unor tehnologii mai ecologice și digitalizate/de vârf.

Primul program de lucru pentru perioada 2021-2022 a inclus acțiuni de cercetare în cadrul cărora industriile culturale și creative au rolul de motoare ale inovării și care necesită implicarea și angajarea

⁶¹ https://ec.europa.eu/growth/smes/supporting-entrepreneurship/erasmus-young-entrepreneurs_en.

⁶² <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1534&langId=en> și https://pact-for-skills.ec.europa.eu/index_en.

acestora într-un mod activ în colaborări multidisciplinare și transsectoriale în domeniul cercetării. Printre principalele subiecte se numără:

- tehnologii și materiale verzi pentru patrimoniul cultural;
- gestionarea participativă și finanțarea durabilă a muzeelor și instituțiilor culturale;
- industriile culturale și creative ca motor al inovării și competitivității;
- conservarea și consolidarea patrimoniului cultural cu ajutorul tehnologiilor digitale avansate;
- meșteșuguri tradiționale pentru viitor;
- un ecosistem muzical european competitiv, echitabil și durabil;
- competitivitatea pe plan internațional a industriei cinematografice europene;
- efectele schimbărilor climatice și ale pericolelor naturale asupra patrimoniului cultural;
- jocurile și cultura care modelează societatea noastră;
- noul Bauhaus european – modelarea unui mod de viață mai ecologic și mai echitabil în cadrul unor societăți creative și favorabile incluziunii prin arhitectură, proiectare și arte.

În plus, la 22 iunie 2022, Institutul European de Inovare și Tehnologie (EIT) a desemnat o **comunitate de cunoaștere și inovare (CCI) dedicată sectoarelor și industriilor culturale și creative (EIT Cultură și creativitate)**. Comunitatea va reuni actori-cheie din învățământul superior și din domeniul cercetării, precum și întreprinderi în vederea exploatării potențialului de inovare al sectoarelor relevante. CCI va facilita, de asemenea, tranziția digitală, verde și socială.

Pe lângă clusterul și acțiunile menționate anterior care vizează sectoarele și industriile culturale și creative în cadrul programului Orizont Europa, există, de asemenea, interconexiuni între cultură și obiectivele de cercetare în materie de durabilitate în cadrul **clusterului 5 privind clima, energia și mobilitatea**. Există subiecte și acțiuni specifice pentru aplicarea strategiilor de renovare care vizează eficiența energetică a clădirilor istorice, în special în cadrul **destinației 4** a acestui cluster. Aceasta se axează pe **clădirile și instalațiile industriale aflate în tranziție energetică** și vizează realizarea unui parc imobiliar mai eficient și mai durabil prin renovarea și modernizarea clădirilor. În plus, în cadrul destinației 4, parteneriatul programat în comun **Built4people** are ca scop finanțarea unor proiecte de cercetare și de inovare pentru un „mediu construit durabil centrat pe cetățeni”, reunind părțile interesate din sectorul public și din cel privat pentru a crea căi de cercetare și inovare către durabilitate și o viață mai bună. Această abordare și accentul pus pe durabilitate oferă o dimensiune socială și culturală activităților și temelor finanțate în cadrul acestui parteneriat, în conformitate, în cea mai mare proporție, cu principiile noului Bauhaus european în ceea ce privește mediul construit (de exemplu, în ceea ce privește patrimoniul cultural și calitatea experienței). Printre principalele efecte preconizate ale destinației 4 se numără intenția de a obține un mediu construit de o mai bună calitate, mai accesibil din punctul de vedere al prețurilor și mai favorabil incluziunii, atenuând schimbările climatice și conservând mediul, protejând patrimoniul cultural, luând în considerare durabilitatea, circularitatea și estetica și asigurând totodată condiții de viață mai bune. În plus, inițiativele relevante legate de „Orașe culturale”⁶³, bazate pe proiecte grupate în cadrul programului Orizont 2020, au creat baza pentru numeroase acțiuni de colaborare, plasate sub responsabilitatea comunității. Acestea joacă un rol esențial în transformarea zonelor urbane istorice și în promovarea soluțiilor de regenerare a zonelor urbane în urma pandemiei de COVID-19. De exemplu, Comisia a coordonat activitatea unui grup de experți Orizont 2020 privind „orașul centrat pe factorul uman: oportunități pentru cetățeni prin cercetare și inovare”, prezentată în 2020⁶⁴, și a cartografiat toate

⁶³ A se vedea Manifestul Orizont 2020 al orașelor europene.

⁶⁴ <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/5b85a079-2255-11ea-af81-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>.

inițiativele urbane, inclusiv cele care abordează cultura, în Raportul anual de cartografiere: cercetarea și inovarea în UE pentru orașe și în colaborare cu acestea (iunie 2021)⁶⁵.

Acțiuni viitoare:

Clusterul 2 al programului Orizont Europa (Destinația 2 - „Patrimoniul cultural, industriile culturale și creative”)

- sprijinirea în continuare a celor **trei domenii ale acțiunilor verzi, digitale și inovatoare, în vederea realizării obiectivelor de dezvoltare durabilă ale ONU**, în special prin **extinderea oportunităților de colaborare și cocreare în domeniul digital** care să răspundă nevoilor profesioniștilor și cercetătorilor europeni din domeniul patrimoniului cultural, prin dezvoltarea, începând cu 2023, a unui cloud colaborativ destinat patrimoniului cultural european (ECCCH), **sub jurisdicție europeană**;
- restaurarea și conservarea patrimoniului cultural va declanșa dezvoltarea de **noi tehnologii și metode ecologice pentru ca Europa să devină lider în gestionarea durabilă a patrimoniului cultural**;
- publicarea unor cereri de propuneri pe teme privind **industriile culturale și creative ca motoare ale unei tranziții climatice favorabile incluziunii, integrând, în același timp, valorile de bază ale noului Bauhaus european** privind durabilitatea, incluziunea și estetica, precum și pe teme legate de turismul cultural, pentru a **sprijini dezvoltarea durabilă a zonelor rurale și a regiunilor îndepărtate**;
- **dezvoltarea unui cadru pentru o abordare holistică a cercetării și inovării, care să contribuie la durabilitatea socială, culturală și din punctul de vedere al mediului** a patrimoniului cultural la o scară pe care niciun stat membru sau Comisia Europeană nu ar putea să o atingă individual.

Clusterul 5 al programului Orizont Europa

- Destinația 4 va include în viitorul program de lucru un subiect privind **adaptarea clădirilor istorice la exigențele viitorului pentru tranziția către o energie curată**.

EIT – CCI privind sectoarele și industriile culturale și creative

- 2023: anul lansării CCI privind cultura și creativitatea a EIT⁶⁶.

L. Economie digitală și societate digitală

La 10 noiembrie 2021, Comisia a publicat o recomandare privind un **spațiu european comun al datelor pentru patrimoniul cultural**. Scopul recomandării este de a pregăti terenul pentru un spațiu european comun al datelor pentru patrimoniul cultural, ajutând astfel instituțiile de conservare a patrimoniului cultural să își accelereze eforturile în materie de digitalizare și conservare și să valorifice oportunitățile create de transformarea digitală. Obiectivul este de a stimula reutilizarea bunurilor de patrimoniu cultural digitalizate, în special în 3D, în diferite domenii-cheie, cum ar fi educația, turismul durabil și sectoarele culturale și creative, cu un impact pozitiv asupra creșterii economice. Spațiul european comun al datelor pentru patrimoniul cultural se va baza pe infrastructura europeană a serviciilor digitale și va extinde funcționalitățile actuale ale acesteia.

⁶⁵ [Cercetarea și inovarea în UE pentru orașe și în colaborare cu acestea - Oficiul pentru Publicații al UE \(europa.eu\) https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/1a11dc10-edba-11eb-a71c-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF](https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/1a11dc10-edba-11eb-a71c-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF).

⁶⁶ <https://eit.europa.eu/eit-community/eit-culture-creativity>.

Bunurile de patrimoniu cultural digitalizate în 3D pot fi o sursă de cunoștințe relevante privind impactul și adaptarea legate de climă (de exemplu, 3D permite analiza nedistructivă a bunurilor, vizualizarea daunelor și obținerea de informații pentru restaurare, conservare etc.). De asemenea, bunurile de patrimoniu cultural în 3D pot avea o importanță majoră în creșterea rezilienței la schimbările climatice și în sprijinirea conservării preventive a monumentelor, clădirilor și siturilor de patrimoniu cultural.

Spațiul datelor pentru patrimoniul cultural va contribui, de asemenea, la realizarea ODD 4 (Educație de calitate), întrucât bunurile patrimoniului cultural digital din spațiul datelor vor oferi, de asemenea, perspective multiple asupra evoluțiilor istorice, științifice și culturale din întreaga Europă și din afara acesteia.

Digitalizarea bunurilor de patrimoniu cultural și reutilizarea acestora pot genera noi locuri de muncă nu numai în sectorul patrimoniului cultural, ci și în alte sectoare culturale și creative (de exemplu, industria jocurilor de noroc și în industria cinematografiei), contribuind astfel la realizarea ODD 8 (Muncă decentă și creșterea economică). Spațiul datelor pentru patrimoniul cultural va consolida colaborările, parteneriatele și contactele cu rețeaua de parteneri de date (de exemplu, muzee, galerii, biblioteci, arhive din întreaga Europă), agregatori și experți care lucrează în domeniul patrimoniului cultural digital, conducând la creștere economică.

În plus, spațiul datelor pentru patrimoniul cultural va contribui la realizarea ODD 9 (Industrie, inovare și infrastructură), deoarece va consolida inovarea și crearea de noi servicii și aplicații prin utilizarea și reutilizarea bunurilor de patrimoniu cultural digitalizate în diferite domenii-cheie (de exemplu, educație, orașe inteligente și modelare ecologică, turism durabil – alături de spațiul datelor pentru turism – și sectoare culturale creative). Bunurile culturale digitalizate de înaltă calitate creează noi modalități de a interacționa în mod digital cu conținutul cultural și de a beneficia de acesta prin organizarea și proiectarea conținutului împreună cu publicul, precum și externalizarea spre public, stimulând participarea acestuia.

În domeniul politicii audiovizuale, Planul de acțiune pentru sectorul mass-media și audiovizual adoptat în decembrie 2020⁶⁷ a lansat **un instrument pentru o metodologie comună privind calculatoarele pentru emisiile de CO₂ generate de producțiile audiovizuale din întreaga industrie audiovizuală europeană** (acțiunea 6 privind ecologizarea în 2023). De asemenea, a sprijinit o **campanie de sensibilizare pentru a promova diversitatea din spatele camerei din industria audiovizuală**, ajutând-o să se adapteze la schimbările societale (acțiunea 8 privind diversitatea).

Acțiuni viitoare:

- implementarea **spațiului de date pentru patrimoniul cultural**;
- continuarea punerii în aplicare a **Planului de acțiune pentru sectorul mass-media și audiovizual**.

M. Acțiuni climatice și politica de mediu

Cadrul de politică și principalele priorități

În 2020, Comisia a lansat **Pactul climatic european**, ca parte a Pactului verde european. Scopul său este de a recunoaște importanța acțiunilor ascendente, prin implicarea cetățenilor din toate generațiile și din toate comunitățile locale în tranziția către o societate rezilientă și neutră din punct de vedere climatic. Prin activitățile sale, inițiativa urmărește să sprijine inițiativele ascendente prin furnizarea de informații cu privire la tranziția climatică, prin crearea de spații de colaborare pentru părțile interesate și cetățeni și prin contribuția la inițierea de noi inițiative.

⁶⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0784&rid=8> (europa.eu).

Prin intermediul Pactului climatic, cetățenii și comunitățile își pot prezenta acțiunile climatice și își pot asuma angajamente pentru atenuarea efectelor schimbărilor climatice și pentru adaptarea la acestea prin intermediul platformei „Count Us In”.

Scopul acestor instrumente este de a colabora cu cetățenii pentru a crea în comun discursuri privind clima la nivel local, ținând seama de patrimoniul cultural și de mediul din care provin aceștia, și pentru a concepe împreună acțiuni în cadrul comunităților locale. Pactul climatic sprijină procesele inovatoare cocreative pentru comunitățile locale, cum ar fi angajamentul responsabililor de elaborarea politicilor față de cetățeni pentru a-i responsabiliza prin asumarea unui rol de facilitator pentru discuțiile privind schimbările climatice și protecția mediului în orașe. Valoarea adăugată a Pactului climatic constă în încurajarea colaborării între diferite părți (de exemplu, artiști, centre culturale, ONG-uri, administrații locale și întreprinderi), în scopul atingerii unor obiective comune.

Artiștii, influențatorii, primarii și toți cetățenii angajați în acțiuni de combatere a schimbărilor climatice pot deveni **ambasadori ai Pactului climatic** pentru a sprijini activitățile deja în desfășurare în cadrul comunităților lor. Calitatea de ambasador reprezintă o modalitate complementară de a informa, de a inspira și de a sprijini acțiunile climatice în cadrul comunităților și rețelelor locale.

În ceea ce privește politicile de mediu, schimbările transformatoare din societățile și economiile noastre, necesare pentru a pune în aplicare Pactul verde, nu se pot realiza fără implicarea societății în ansamblu. Acest lucru necesită o schimbare a normelor, valorilor și percepțiilor sociale, și anume o schimbare a culturii, astfel cum se afirmă în cadrul priorităților Pactului verde. De asemenea, activitățile de sensibilizare cu privire la biodiversitate promovează educația în domeniul naturii, empatia, solidaritatea și grija pentru natură, precum și abordările interdisciplinare pentru a-i ajuta pe cetățeni să înțeleagă interconectarea sistemelor economice, sociale și naturale.

Elementele de peisaj, biodiversitatea și zonele naturale protejate (Natura 2000) din UE formează patrimoniul imaterial al acestora și reprezintă fundamentul viitorului cetățenilor europeni. Cel mai recent sondaj Eurobarometru „Atitudinile europenilor față de biodiversitate” a reafirmat grija profundă pe care europenii o au față de natură și biodiversitate, precum și așteptările lor în ceea ce privește acțiunile UE de protejare a acestora. În special, acțiunile cel mai des menționate ca fiind importante implică refacerea naturii și a biodiversității pentru a compensa daunele, precum și o mai bună informare a cetățenilor cu privire la importanța naturii și a biodiversității. Același sondaj arată, de asemenea, că puțini cetățeni sunt conștienți de rețeaua de situri Natura 2000 și de eforturile depuse de UE și de statele sale membre de a le proteja.

Acesta este motivul pentru care **Strategia UE privind biodiversitatea pentru 2030** subliniază importanța creșterii gradului de conștientizare cu privire la cunoștințele în materie de biodiversitate și a integrării biodiversității și ecosistemelor în școli, în învățământul superior și formarea profesională. În cadrul negocierilor de pe plan internațional cu privire la cadrul global pentru biodiversitate pentru perioada de după 2020, Comisia insistă asupra menționării importanței sectoarelor culturale și a implicării actorilor din educație, din mass-media și sectorul artistic și cultural.

Acțiunile strategice și principalele exemple

- **Premiul „Capitala europeană verde”** (pentru orașele mai mari) și **premiul „Frunza verde europeană”** (pentru orașele cu mai puțin de 100 000 de locuitori) și accentul pus de acestea pe angajamentul și implicarea cetățenilor oferă un spațiu amplu pentru activități culturale și educaționale pe tema durabilității. Finanțate în cadrul programului LIFE, premiile sprijină punerea în aplicare a Pactului verde pe teren la nivel urban. Orașele câștigătoare se află în avangarda tranziției verzi și au potențialul de a fi un model pentru ceilalți. Câștigătorii premiului „Capitala europeană verde” (unul pe an) primesc 600 000 EUR, iar câștigătorii premiului „Frunza verde europeană” (maximum doi pe an), 200 000 EUR. Aceste titluri sprijină și încurajează orașele câștigătoare să organizeze o gamă

largă de acțiuni și de proiecte în decursul anului. Acestea includ, de obicei, sprijin educațional în școli sau pentru tineri, proiecte artistice și proiecte pe tema durabilității pentru cetățeni, spectacole artistice care abordează teme precum arta și protecția mediului etc⁶⁸. Ceremoniile de decernare a premiilor includ, de obicei, evenimente și prezentări culturale. Orașele afirmă că aceste titluri le aduc numeroase beneficii, inclusiv o acoperire mediatică sporită pe plan internațional, un impuls mai puternic în cadrul orașelor pentru a continua să îmbunătățească durabilitatea mediului sau creșterea atractivității ca destinație turistică.

- **Cooperarea cu muzeele de istorie și de științe naturale, cu grădinile botanice, grădinile zoologice și acvariile prin intermediul coaliției mondiale „Uniți pentru biodiversitate”.** Coordonată de Comisie din martie 2020, coaliția reunește aceste instituții și organizații și este deschisă, de asemenea, centrelor de cercetare și universităților, rezervațiilor naturale și zonelor protejate din întreaga lume, precum și muzeelor de orice tip, cum ar fi muzeele de artă, de arhitectură sau de istorie. UE îi invită pe toți să își unească forțele și să își facă auzită vocea cu privire la criza naturală, demonstrând importanța naturii pentru umanitate. Coaliția acoperă în prezent 51 de țări și teritorii, creând o comunitate formată din 323 de organizații, parcuri naționale și zone protejate, acvarii, grădini botanice, grădini zoologice, muzee (inclusiv muzee de artă), centre de cercetare și universități pentru a sprijini dinamica politică, în paralel cu alte coaliții politice pentru natură de la nivel mondial.
- **Setul de instrumente educaționale privind protecția naturii:** ca parte a unui proiect mai amplu de sensibilizare cu privire la nevoia de a proteja natura, acest set de instrumente destinat cadrelor didactice le ajută pe acestea să colaboreze cu adolescenții în domeniul protecției naturii în Europa. Setul de instrumente oferă o serie de activități, fie în interior, fie în aer liber, grupate în jurul a patru module: (i) cum ne raportăm la natură; (ii) să explorăm natura Europei; (iii) cum protejăm natura în Europa și (iv) implicarea în protecția naturii. Numeroase activități sunt susținute de date și de informații provenite din bazele de date și de la vizitatorii Spațiului european al educației. Setul de instrumente este disponibil în toate limbile UE⁶⁹. Printre rezultatele preconizate se numără: sensibilizarea adolescenților; contribuția la înțelegerea politicilor UE în materie de protecție a naturii, a directivelor privind natura și a rețelei Natura 2000 și încurajarea tinerilor să se implice în protecția naturii.
- **Sinergiile dintre protecția siturilor Natura 2000 și patrimoniul cultural:** Ca una dintre realizările Planului de acțiune al UE pentru natură, cetățeni și economie și ca urmare a Anului European al Patrimoniului Cultural 2018, Comisia a publicat raportul *Patrimoniul natural și cultural în Europa: colaborarea în cadrul rețelei Natura 2000*⁷⁰. Raportul analizează suprapunerile spațiale dintre siturile naturale și cele culturale, abordează amenințările și provocările comune cu care se confruntă acestea, precum și oportunitățile disponibile în cadrul diferitelor fonduri ale UE de a lansa inițiative comune privind natura și cultura. Raportul include, de asemenea, recomandări privind modul în care pot fi depășite provocările și modul de promovare a gestionării integrate și a beneficiilor socioeconomice asociate.

Comisia a publicat o hartă cu povești care le permite utilizatorilor să exploreze modul în care se suprapun siturile Natura 2000 și siturile din patrimoniul mondial⁷¹. De asemenea, au fost colectate o serie de studii de caz pentru a prezenta exemple practice pentru diferitele fațete ale unei gestionări

⁶⁸ De exemplu, un proiect de camping în munți pentru a-i sensibiliza pe tineri cu privire la schimbările climatice: *Une expérience inédite: bivouaquer à la Bastille! - J'agis - Je rêve (greengrenoble2022.eu)*.

⁶⁹ <https://op.europa.eu/ro/publication-detail/-/publication/e33a1119-8fa2-11ec-8c40-01aa75ed71a1>.

⁷⁰ *Natural and Cultural Heritage report 2019_WEB.pdf* (europa.eu).

⁷¹ Să explorăm Natura 2000 (arcgis.com).

integrate de succes a patrimoniului natural și cultural în cadrul siturilor Natura 2000⁷². Unul dintre principalele rezultate ale unei astfel de integrări ar putea fi creșterea capacității siturilor de patrimoniu cultural și natural de a atrage vizitatori. Acest lucru poate avea, la rândul său, un efect în cascadă asupra economiei locale prin intermediul unor oportunități noi în materie de turism, afaceri și dezvoltare durabilă în ceea ce privește siturile. Aceasta poate duce la o mai bună acceptare a limitărilor legate de protecția siturilor de patrimoniu natural și cultural.

Acțiuni viitoare:

- **lansarea campaniei de sensibilizare privind textilele sustenabile**, în cadrul Strategiei UE pentru textilele sustenabile și circulare pentru a promova rolul UE în abordarea provocărilor din sectoarele creative (design, textile și modă), precum și importanța circularității textilelor și a modei în UE;
- **evidențierea** beneficiilor pentru mediu, economie și sănătate ale strategiei, precum și contribuția acesteia la sporirea independenței și rezilienței resurselor UE și oferirea de soluții practice în toate etapele ciclului de viață al textilelor, precum și pentru consumatorii individuali, care vor contribui la realizarea viziunii strategiei UE privind textilele;
- **asigurarea implicării** tinerilor, inclusiv a tinerilor designeri, influențatori și artiști, în campanii de comunicare pentru ca moda de consum în Europa să devină „demodată”;
- **dezvoltarea unui dispozitiv de vizualizare a hărților pentru a contribui la reducerea impactului inundațiilor asupra siturilor de patrimoniu cultural**: atunci când efectuează evaluări preliminare ale riscului de inundații în temeiul Directivei privind inundațiile, statele membre nu iau întotdeauna în considerare siturile de patrimoniu cultural aflate în pericol. Această omisiune poate rezulta din faptul că evaluările necesită îmbunătățiri. În curând, Comisia va pune la dispoziție o hartă care va juxtapune zonele inundabile, printre altele, cu patrimoniul cultural.

N. Politica agricolă

Cadrul de politică și principalele exemple

Planurile strategice ale politicii agricole comune (PAC) (2023-2027)⁷³ ale statelor membre pot include investiții specifice axate pe cultură: acestea includ, de asemenea, dezvoltarea sistemelor UE de indicații geografice (IG)⁷⁴ pentru produse agricole și alimentare, vinuri și băuturi spirtoase. PAC sprijină agricultura și fermierii prin sprijin pentru venit, intervenții pe piață și dezvoltare rurală. Dezvoltarea rurală, în special, consolidează durabilitatea socioeconomică, socioculturală și de mediu a zonelor rurale și are un impact puternic asupra întregului sector cultural.

Măsurile de stimulare a înregistrării indicațiilor geografice și a specialităților tradiționale garantate, diversificarea, cooperarea și LEADER (metoda de dezvoltare locală) pot sprijini, de asemenea, în perioada 2023-2027, durabilitatea alimentelor locale (producția, etichetarea și conservarea patrimoniului local construit și cultural).

Cartografierea alimentelor, etichetarea și patrimoniul alimentar, precum și protejarea modului în care sunt produse alimentele pot fi, de asemenea, considerate activități culturale. Infrastructura și durabilitatea (de mediu, culturală, socioeconomică) sunt, prin urmare, esențiale pentru a aduce beneficii sectoarelor culturale, creative și de patrimoniu.

⁷² Patrimoniul cultural și natural al Europei în cadrul rețelei Natura 2000 – Oficiul pentru Publicații al UE (europa.eu).

⁷³ https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/new-cap-2023-27_ro.

⁷⁴ https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_ro.

O. Politicile privind industria apărării și spațiul

Copernicus, programul Uniunii de observare și monitorizare a Pământului, oferă sprijin comunității patrimoniului cultural și natural pentru a facilita cartografierea, monitorizarea și gestionarea zilnică a patrimoniului cultural.

Regulamentul privind Programul spațial al Uniunii⁷⁵ menționează în mod explicit [articolul 49 alineatul (3)] „conservarea patrimoniului cultural” printre politicile esențiale care vor fi sprijinite prin intermediul programului Copernicus.

Acțiunile strategice și principalele exemple

De câțiva ani, Copernicus abordează domeniul patrimoniului cultural și natural, sprijinind comunitatea patrimoniului cultural prin intermediul datelor, produselor și serviciilor sale. Principalul obiectiv în acest domeniu este monitorizarea și evaluarea impactului potențial al schimbărilor climatice, al dezastrelor naturale și al celor provocate de om, al crizelor umanitare și al conflictelor legate de patrimoniul cultural și natural, pentru a consolida prevenirea și gestionarea și pentru a sprijini dezvoltarea durabilă.

Majoritatea serviciilor Copernicus contribuie în moduri diferite la monitorizarea, evaluarea riscurilor și prevenirea daunelor cauzate siturilor de patrimoniu cultural. De exemplu:

- serviciul de sprijin pentru acțiunea externă, care evaluează daunele potențiale aduse siturilor de patrimoniu cultural în zone de conflict inaccesibile comunității internaționale;
- serviciul privind schimbările climatice, care utilizează anumiți indicatori pentru a evalua pericolele de incendiu;
- serviciul de monitorizare a suprafeței terestre, care evaluează riscurile de pericole geologice naturale și induse de om, geodezia, planificarea urbană și cea rurală, riscul de inundații;
- serviciul de monitorizare a atmosferei, care verifică calitatea aerului și posibilele daune ulterioare provocate monumentelor și clădirilor;
- serviciul de gestionare a situațiilor de urgență, care sprijină, în special prin intermediul produselor de cartografiere la cerere (în cadrul activărilor rapide și în modul de risc și recuperare), acțiuni de prevenire, pregătire, răspuns și recuperare, prin analizarea, evaluarea și monitorizarea gradului de distrugere și ale riscului (riscurilor) potențial(e) asociat(e).

De asemenea, a fost creat un grup operativ Copernicus privind patrimoniul cultural⁷⁶ pentru a analiza stadiul activităților din domeniul patrimoniului cultural cu ajutorul datelor și serviciilor Copernicus. Odată identificate cerințele utilizatorilor, acesta verifică dacă „majoritatea produselor actuale satisfac cerințele identificate”. În plus, pot fi luate în considerare, de asemenea, activități de consolidare a capacităților, inclusiv sprijin pentru dezvoltarea competențelor și formarea profesioniștilor, precum și cursuri academice specifice.

Alte activități includ:

- o validare specifică a conceptului dedicată turismului digital și patrimoniului cultural, parte a demonstratorilor Copernicus (achiziții publice) și care se preconizează că va fi pusă în aplicare în perioada 2023-2024;

⁷⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0696&from=EN>.

⁷⁶ https://www.copernicus.eu/sites/default/files/2020-10/CC-2020-37_Copernicus-Cultural-Heritage-Task-Force-Report_0.pdf.

- în cadrul inițiativei EUSpace4Ukraine, a avut loc un hackathon (29 iunie-1 iulie 2022) care a inclus cereri legate de protecția patrimoniului cultural;
- Platforma de consultare a utilizatorilor 2023 va aborda nevoile și cerințele utilizatorilor comerciali.

În plus, este deja în desfășurare o analiză pentru identificarea posibilelor modalități de îmbunătățire și personalizare a produselor Copernicus, în combinație cu activități naționale și acțiuni internaționale [a se vedea, de exemplu, activitatea comunitară a Observatorului efectelor schimbărilor climatice asupra patrimoniului urban al Grupului pentru observarea Pământului (GEO) din cadrul UNESCO].

Acțiuni viitoare:

- serviciile Copernicus vor contribui în continuare la **cartografierea, monitorizarea și gestionarea patrimoniului cultural**;
- sprijinirea adoptării programului Copernicus pe piața din aval în ceea ce privește monitorizarea și valorificarea patrimoniului cultural prin **analiza nevoilor utilizatorilor și validarea conceptelor**;
- introducerea unui **punct unic de acces la date, cu informații din toate componentele programului Copernicus și utile utilizatorilor patrimoniului cultural**, care să fie evaluate ținând seama de resursele disponibile, de priorități și de inițiativele naționale și internaționale în curs.

P. Mecanismul de protecție civilă al Uniunii

Cadrul de politică și principalele exemple

Mecanismul de protecție civilă al Uniunii⁷⁷ (UCPM) urmărește să protejeze „în primul rând persoanele, dar și mediul și bunurile materiale, *inclusiv patrimoniul cultural*, împotriva tuturor tipurilor de dezastre naturale și provocate de om (...)” [articolul 1 alineatul (2)]. UCPM coordonează furnizarea de asistență, cum ar fi ajutoarele, expertiza, echipe de protecție civilă și echipamente specializate ca răspuns în țările afectate de dezastre, la cererea acestora, atunci când resursele lor naționale sunt depășite.

Acțiunile strategice și principalele exemple

UCPM acoperă întregul ciclu de gestionare a riscurilor de dezastre și sprijină acțiunile de prevenire, pregătire și răspuns. UCPM sprijină, printre altele, eforturile în domeniul evaluării riscurilor, al sistemelor de alertă timpurie și de monitorizare. Prin intermediul Rețelei europene de cunoștințe în materie de protecție civilă, acesta organizează și coordonează cursuri de formare, exerciții, schimburi de experți și misiuni de consiliere. UCPM promovează o abordare transsectorială și sprijină schimbul de bune practici.

De asemenea, UCPM finanțează proiecte în domeniul patrimoniului cultural în caz de dezastre. De exemplu, proiectul ProCultHer⁷⁸ (2019-2021) a elaborat o metodologie europeană⁷⁹ pentru a aborda protecția patrimoniului cultural în situații de urgență și pentru a facilita crearea unei noi capacități UCPM în domeniu.

Atunci când răspunde cererilor de asistență în domeniul patrimoniului cultural, UCPM poate facilita furnizarea de asistență în natură (de exemplu, echipamente de protecție), precum și de expertiză, inclusiv sub formă de misiuni de consiliere. Recent, ca răspuns la războiul de agresiune al Rusiei împotriva

⁷⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013D1313&from=EN>.

⁷⁸ <https://www.proculther.eu>.

⁷⁹ <https://www.proculther.eu/wp-content/uploads/2022/06/PROCULTHER-Methodology.pdf>.

Ucrainei, Comisia coordonează cea mai mare operațiune desfășurată vreodată în cadrul UCPM⁸⁰, care include, de asemenea, asistență în domeniul protecției patrimoniului cultural, cum ar fi saci de nisip, materiale de ambalare pentru conservarea artefactelor culturale și truse de protecție a bunurilor culturale.

Acțiuni viitoare:

- **creșterea capacității de a trimite echipe de experți în domeniul patrimoniului cultural și al protecției civile:** adoptarea modificării deciziei de punere în aplicare 2014/762/UE a Comisiei privind noi cerințe de calitate pentru creșterea capacităților UCPM este planificată pentru 2023;
- **creșterea vizibilității protecției patrimoniului cultural în cadrul operațiunilor de răspuns la dezastre:** proiectul ProCultHer-Net⁸¹ va consolida în continuare capacitățile de protecție a patrimoniului cultural ale autorităților de protecție civilă din Europa prin conectarea experților în domeniul protecției civile și al patrimoniului cultural din întreaga Europă.

4. CONCLUZII: CALEA DE URMAT

Măsurile în domeniul culturii joacă un rol esențial în elaborarea priorităților de politică și a acțiunilor pentru durabilitate, inclusiv într-o varietate de politici și programe ale UE. Cu toate acestea, pentru a debloca pe deplin potențialul măsurilor din domeniul culturii în cadrul dezvoltării durabile, pentru dezvoltarea durabilă și ca dezvoltare durabilă, precum și rolul sectoarelor culturale, ar trebui abordată distribuția dispersată a măsurilor în domeniul culturii care să vizeze dezvoltarea durabilă în multe domenii de politică diferite.

Raportul grupului MDC privind dimensiunea culturală a dezvoltării durabile, publicat la 20 septembrie 2022, a subliniat că, în aceste „vremuri tulburi” – în care relația dintre natură și oameni este amenințată în mod constant de dezechilibrele și inegalitățile din ce în ce mai mari – un „curaj cultural pentru schimbare” este cel mai bun răspuns posibil din partea responsabililor de elaborarea politicilor. UE are o oportunitate și o responsabilitate enormă de a direcționa acest proces de valorificare mai bună a potențialului (insuficient utilizat) al culturii. Prezentul raport contribuie la procesul de reflecție prin furnizarea de dovezi cu privire la interacțiunea existentă între cultură și dezvoltarea durabilă și la necesitatea de a o consolida în viitor.

Astfel cum se menționează în declarația finală adoptată la MONDIACULT 2022, în cadrul căreia au fost prezentate acțiunile-cheie ale UE privind cultura și realizarea ODD, o abordare combinată a culturii și a durabilității și o mai mare coerență între politicile culturale și strategiile de dezvoltare durabilă pot fi benefice pentru diferitele niveluri de elaborare a politicilor în Europa. *„Susținem o ancorare sistemică a culturii în politicile publice, prin adaptarea strategiilor și a cadrelor de dezvoltare, la nivel internațional, regional, subregional, național și local, precum și în cadrul politicilor altor fonduri și programe relevante ale ONU, ca factor favorizant și motor al rezilienței, incluziunii sociale și creșterii economice (...)”*, se menționează în declarație⁸².

⁸⁰ Toate cele 27 de țări ale UE, plus Norvegia, Turcia, Macedonia de Nord și Islanda, au oferit asistență în natură, de la materiale medicale la vehicule și echipamente energetice, precum și materiale în domeniul protecției patrimoniului cultural. Articolele sunt livrate autorităților ucrainene ca operațiuni unice sau în comun prin intermediul centrelor logistice ale UCPM stabilite în Polonia, România și Slovacia.

⁸¹ Informații suplimentare cu privire la proiect se regăsesc pe platforma online a Rețelei europene de cunoștințe în materie de protecție civilă <https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/union-civil-protection-mechanism-projects>.

⁸² https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2022/10/6.MONDIACULT_EN_DRAFT%20FINAL%20DECLARATION_FINAL_1.pdf.

Prin urmare, este esențial ca abordarea orizontală a dezvoltării durabile să fie transpusă într-un angajament pe deplin vizibil față de cultură și creativitate ca motoare ale dezvoltării. Eforturile colective de abordare a provocărilor globale, cum ar fi atenuarea riscurilor legate de schimbările climatice sau Pactul verde european și obiectivele Agendei 2030, ar trebui să se bazeze în mare măsură pe cultură pentru a mobiliza noi comportamente umane, pentru a promova egalitatea de gen prin participarea culturală și pentru a facilita accesul la oportunități culturale prin practici sau procese inovatoare și multipartite.

Combinarea inovării bazate pe cultură cu investiții bazate pe durabilitate și cu răspunsuri adaptive la transformările revoluționare ale societății în perioade de criză ar trebui să se afle în centrul noilor cadre de politică pentru regândirea procesului de elaborare a politicilor culturale în moduri mai strategice, mai coerente și mai eficiente.

O nouă abordare de consolidare a cadrului strategic al UE pentru cultură, astfel cum se sugerează în raportul Comisiei privind Planul de lucru în domeniul culturii pentru perioada 2019-2022 și care este inclusă ca inițiativă în noul Plan de lucru al UE în domeniul culturii pentru perioada 2023-2026, poate fi un prim pas în această direcție. Un nou cadru strategic al UE ar putea asigura o mai mare coerență și consecvență a politicilor și ar putea include printre principiile sale generale angajamentul de a îndeplini obiectivele Agendei 2030, reflectând astfel ambițiile exprimate în Declarația MONDIACULT 2022 pentru cultură, în care se solicită o consolidare a politicilor publice și cooperarea internațională în domeniul culturii.